ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон комсомол-ёшлари рўзномаси

1991 йил 30 январь
Чоршанба
№ 17 (13.703)
Баҳоси: Обуначига — 6 тийин. Сотувга — 10 тийин.

• АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! السلام عليكم، عزيز موشتري !

СССР Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси

28 январь куни СССР Президенти М. С. Горбачев раислигида СССР Вазирлар маҳкамасининг мажлиси бўлиб ўтди. Президент нефть қазиб чиқарувчилар тушиб қолган, газ саноати ходимлари тобора кўпроқ дуч келаётган мураккаб ва қийин аҳволдан қутилишга имкон берадиган аниқ тадбирларни ишлаб чиқиш учун қатъий муддатларни белгилаб берди.

Мажлис қатнашчилари — Бош вазир В. С. Павлов, унинг ўринбосарлари, РСФСР вазирлар кенгашининг Раиси И. С. Силаев, иттифоқ ва республикалар халқ депутатлари, вазирликлар ва идоралар,: концернларнинг раҳбарлари, энг йирик нефть ва газ қазиб чиқарувчи ишлаб чиқариш бирлашмаларининг бош директорлари, олимлар нефть ва газ саноати ишини барқарорлаштириш чоралари тўғрисидаги масалани муҳокама қилдилар.

Ошкора, манфаатдорлик билан ўтган суҳбат чоғида халқ хўжалигининг бу етакчи тармоқларидаги энг қийин нуқталар белгиланди, нефть қазиб чиқариш даражасининг камайиши ва газ қазиб чиқариш суръатлари ўсишининг сусайиши сабаблари таҳлил қилинди. Мажлис қатнашчилари вужудга келган аҳволдан чиқишнинг аниқ йўлларини излашга асосий эътиборни қаратдилар. Тармоқларни пул билан таъминлаш, уларнинг моддий-техника ресурслари билан таъминланиши, шунингдек нефть ва газ қазиб чиқарувчи ноҳияларни озиқ-овқат ҳамда халқ истеъмол моллари билан таъминлаш муаммолари жиддий таҳлил қилинди. Айниқса нефть ва газ энг кўп қазиб чиқариладиган Тюмень вилоятида уй-жойлар ва ижтимоий-маданий соҳа иншоотларини барпо этишдаги қолоқликни акс эттирувчи аниқ мисоллар келтирилди.

Нотиқлар жумладан конлардан нефтни тўлароқ тортиб олиш, уни чуқурроқ қайта ишлаш, шунингдек нефть ва газни тежашга доир умуммиллий дастурни барпо этиш билан боғлиқ масалаларни ҳал этиш зарурлиги ҳақида гапирдилар.

Машинасозлик ва металлургия комплекслари корхоналари нефть ва газ қазиб чиқарувчиларнинг ускуналар ва материалларга бўлган эҳтиёжларини етарли даражада қаноатлантирмаётганлиги ҳам таъкидланди, маҳсулот катта қисмининг сифати пастлиги муносабати билан асосли эътирозлар билдирилди. Бу вазифаларни ҳал этиш учун конверсия натижасида бўшаб қолаётган мудофаа комплекси қувватларини кенгроқ жалб этиш лозим. Қидириш ишлари илдам суръатлари, узоқ истиқболга мўлжалланган СССР энергетика дастурини тайёрлашни ниҳоясига етказишни жадаллаштириш, экология муаммоларини ҳал этиш зарурлиги ҳам таъкидланди.

СССР Президенти М. С. Горбачев мажлисга якун ясар экан, нефть ва газ саноатини ривожлантириш умумиттифоқ аҳамиятига эга эканлигини, барча республикалар, барча тармоқлар, бутун аҳолининг манфаатларини акс эттиришини таъкидлади. Бинобарин, бу вазифани бутун мамлакатнинг куч-ғайрати билангина ҳал этиш мумкин.

СССР Президенти нефть ва газ комплекси барча муаммоларини икки гуруҳга: бу йил ҳал этилиши лозим бўлган долзарб муаммоларга ва истиқболга мўлжалланган муаммоларга бўлди. Биринчи гуруҳ муаммолар юзасидан СССР Вазирлар маҳкамасининг нефть ва газ қазиб чиқарувчи ноҳияларни пул ва моддий-техника билан ҳамда шу ноҳиялар меҳнаткашларини озиқ-овқат ва кундалик зарур моллар билан таъминлашни яхшилашга дахлдор қарорларни бир ҳафта муддат ичида тайёрлаш юзасидан топшириқлар берилди. Иккинчи гуруҳ муаммолар юзасидан бозор воситалари пухта амал қилиши учун аниқ шароит яратадиган, халқ хўжалигининг асосий тармоқлари бўлган нефть ва газ саноати корхоналарининг барқарор, самарали ишлашини таъминлаши лозим бўлган қарорлар мажмуини биринчи ярим йиллик давомида тайёрлаш ҳақида топшириқ берилди.

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

АЛИШЕР НАВОИЙНИНГ 550 ЙИЛЛИГИНИ НИШОНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Буюк шоир, мутафаккир, давлат ва жамоат арбоби Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги нишонланиши муносабати билан меҳнаткашлар ва жамоаларнинг таклифларини инобатга олиб:

— 1991 йил Ўзбекистон Совет Социалистик республикасида Алишер Навоий йили деб эълон қилинсин;

— Юбилей тантаналари шу йилнинг сентябрь ойида ўтказилсин.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри.
1991 йил 29 январь.

СССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги иммунология илмгоҳининг Тошкентдаги маҳаллий бўлими иммунодиагностика лабораториясида АҚШдан келтирилган ноёб асбоб — инсондаги касалликка қарши кураша оладиган ҳужайраларни автоматик равишда ҳисоблайдиган ускуна ўрнатилди. Компьютер асбобнинг аниқ ўлчовини кузатиб туради, 2,5 соатда дисплей экранида турли маълумотлар пайдо бўлади. Илгари бу ахборотларни олиш учун икки кун сарфланарди.

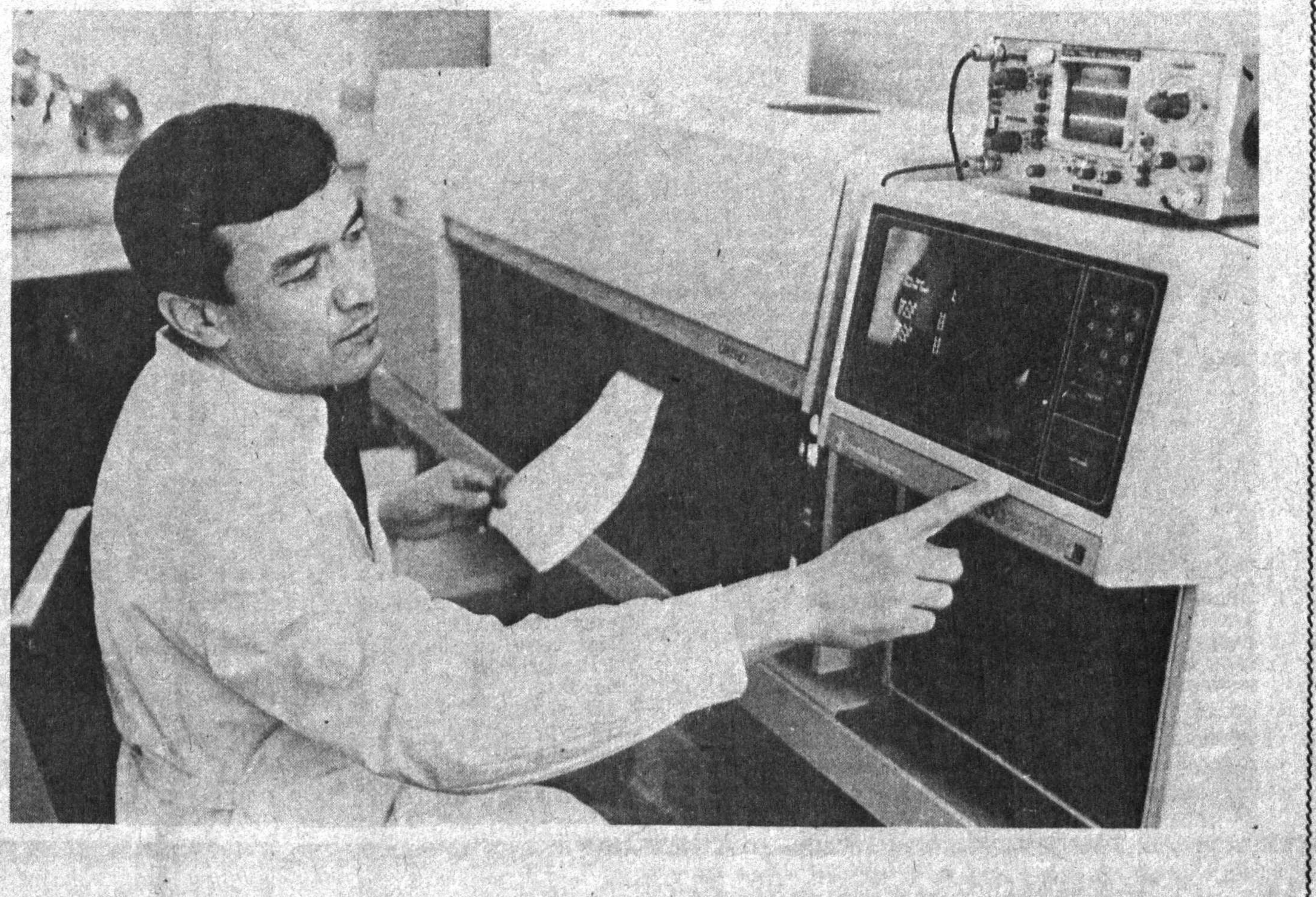

СУРАТДА: лаборатория илмий ходими Ҳамидулло Тошпўлатов.

С. ВЕЛИЧКИН сурати (ЎзТАГ).

Эрта бугундан бошланади

Тошкент шаҳар комсомол қўмитаси пленуми бошланишидан олдин унинг қатнашчилари рўйхатдан ўтиш пайтида шаҳар комсомол ташкилотидаги аҳволга, Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съезди якунларини умумлаштирувчи, Тошкент шаҳар комсомолининг XXX конференцияси делегатлари томонидан билдирилган танқидий мулоҳазалар ва таклифларнинг бажарилиши тўғрисидаги қарорнинг ижроси юзасидан ахборотни, шаҳар комсомол қўмитаси бюросининг бир йиллик ҳисоботига тааллуқли бўлган зарур материалларни олдилар.

Шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби Ж. Ҳакимовнинг нутқидан кейин шаҳар комсомол қўмитаси бюросининг ҳисоботи юзасидан мунозара қизиб кетди. Мунозарада сўзга чиқувчилар ўз ташкилоти ишининг аҳволи, ҳозирги даврдаги вазифалар тўғрисида гапирдилар. Шаҳар комсомол ташкилотининг миқдори камайганлигини ҳозирги куннинг объектив омили сифатида қараб чиқдилар. Сўнгги вақтларда тарғибот иши олиб бориш сезиларли даражада сусайганлигини таъкидлаб ўтдилар.

Музокара пайтида келишмовчиликлар ҳам юзага келди.

Пленум қатнашчиларидан бири ёшлар видеомарказлари шаънига танқидий фикрлар билдирди, унинг фикрича, марказлар асосан зўравонлик ва шаҳвоний муносабатларни тарғиб қилмоқда. Кўпчилик бу фикрга қўшилмади. Ёшлар маркази комсомолнинг хўжалик ҳисобидаги бўлинмаси сифатида кўпдан-кўп фойда келтиряпти.

Ёшлар ўртасида жиноятчиликнинг ўсиб бораётганлиги ҳам эътибордан четда қолмади. «Профи» ихтисослаштирилган бирлашмасини ташкил этишга катта умид боғланмоқда. Унинг аъзолари Тошкент шаҳар ижроия қўмитасининг ички ишлар бошқармаси билан биргаликда ўтган йили бир неча маротаба муваффақиятли операциялар ўтказдилар.

Жумҳурият бозор иқтисодиётига ўтиши муносабати билан шаҳар комсомолида юзага келиши мумкин бўлган муаммолар ҳам муҳокама қилинди.

Пленумда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг котиби К. Жуманиёзов нутқ сўзлади.

Комсомол қўмитаси бюросидан қайдлар

КЎРИЛДИ, ТЕКШИРИЛДИ, МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ, АММО...

Сарлавҳани ўқибоқ ҳафсалангиз пир бўлмасин. Тўхтанг. Нимага шундай бўляпти? — деган саволга жавоб топишга интилайлик. Афсуски, бу саволга кўпинча кўнгилни тинчлантирадиган жавоб топа олмаймиз. Яна ўша савол: нимага?

Кўп кишилик йиғилишларда, атрофлича муҳокама қилинган масалалардан кейин ҳам ҳеч бир ўзгариш бўлмаётганлигини такрорлашни ўргандик.

Самарқанд вилояти комсомол қўмитасининг январь ойида бўлиб ўтган кенгайтирилган бюросида «Ўсмирлар ва ёшлар ўртасида 1990 йилда содир бўлган ҳуқуқбузарликлар аҳволи тўғрисида»ги масала кўрилди, муҳокама қилинди ва, тегишли «қарор» қабул қилинди.

Қарор сўзини бежиз қўштирноқ ичига олиб, киноя билан ёзаётганим йўқ. Вилоят комсомол қўмитасининг биринчи котиби Б. Зокиров буни очиқ айтди. «Мафкура бўлимидагилар, буни қарор деб бўладими?»

Қарорни айнан келтираман:

«1. Вилоят комсомол қўмитаси мафкура бўлимининг «Ўсмирлар ва ёшлар ўртасида 1990 йилда содир бўлган ҳуқуқбузарликлар аҳволи тўғрисида»ги ахбороти маълумот учун қабул қилинсин.

2. Барча шаҳар ва ноҳия комсомол қўмиталарига ўсмирлар ва ёшлар ўртасида 1990 йилда содир бўлган ҳуқуқбузарликлар олдини олиш бўйича жойларда кенг тарғибот ишларини олиб бориш, тегишли тадбирлар ўтказиш топширилсин.

3. Ушбу қарорнинг бажарилиши устидан назорат қилиб бориш вилоят комсомол қўмитаси мафкура бўлимига юклатилсин».

Майли, ҳар ким билганича қарор қабул қилади-да. Лекин вақтни кетказиб, ноҳия котибларини ва ноҳия ички ишлар бўлимларида балоғатга етмаган ёшлар билан шуғулланувчи масъул кишиларни чақириб, масалани муҳокама қилгандан кейин уларга бирор ақллироқ, жўялироқ фикр ва таклиф айтилса — айни муддао бўлармиди?!

Ёдимда, ўшанда ҳам иштирок этган эдим. 1990 йилнинг февраль ойида ҳам худди мана шу масала юзасидан кенгайтирилган бюро бўлган эди. Натижа-чи?

Мафкура бўлими томонидан тайёрланган маълумотномадан:

«...Бироқ ҳуқуқий давлат ва жамоат ташкилотларининг биргаликда олиб борган ишлари етарли натижа берди, деб бўлмайди. Вилоятда вояга етмаган ёшлар ўртасида 1989 йилга қараганда 83 фоиз кўп тартиббузарликлар содир этилди. Жиноятчилик, айниқса, Боғишамол, Темирйўл, Оқдарё, Булунғур, Иштихон, Пайариқ, Пастдарғом, Самарқанд, Нурота ноҳиялари ва Каттақўрғон шаҳрида кўп содир этилган.

Вилоятда ўсмир ва ёшларнинг иш билан бандлиги ёмон аҳволдалиги ҳам ўз натижасини кўрсатмоқда. 1990 йилда 1110 нафар вояга етмаган ёш профилактик рўйхатга олинди.

...Вояга етмаганлар ўртасида одам ўлдириш (Боғишамол-2, Пастдарғом-1) ҳам учрайди.

...Пахтачи ноҳиясида вояга етмаган ёшлар ўртасида жиноятчилик 1989 йилга қараганда 16 баробар кўпайган. Ноҳиядаги 32-билим юрти ўқувчиси З. Эшимовнинг ўзи беш марта жиноятга қўл урган».

Комсомол қўмиталари жиноят қилган ўз аъзоларига қандай чора кўрмоқдалар? Албатта, уларни комсомол сафидан ўчирмоқдалар. Вассалом. Шу билан иш тамом. Нари борса йилда бир марта бирортаси билан суҳбат ўтказишар. Ноҳия ички ишлар бўлимидагилар ҳам ўсмир бирор жиноят қилиб қўйгандан кейингина у билан «шуғулланган» бўлишади. Аслида бутун иш... жиноятгача олиб борилиши керак-ку.

Тўғри, ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликлар кўпайиб бормоқда. Биргина вилоят комсомол қўмитаси бюроси буни камайтириб бермайди. Лекин тушкунликка тушиб ўтиришнинг ўзиёқ бунга йўл очиб бериш билан тенг бўлади.

Ишсизлик — жамиятнинг фожиаси. Автобусларда юрак ҳовучлаб юрасан — чўнтагингни қирқиб кетишади. Ўзингга зеб-зийнатлар билан оро беришга иккиланасан. Кундуз куни шилиб кетишяпти. Яхшироқ кийинишга қўрқасан — ечиб кетишяпти. Тилладан тиши борлар кўчага чиқишса, иложи борича гапирмасликка ҳаракат қилишяпти...

Буларнинг ҳаммаси — моддий етишмовчиликка бориб уланмайдими? Нарх-навонинг ошиб бораётганлиги билан белгиланмайдими?

Инсон нарсанинг қули бўлиб қолмаслиги керак, деймиз. Лекин истасак-истамасак ўша «нарса»лар керак-ку.

Ёшлар ўртасида содир этилган жиноятнинг кўпи — ўғирлик, тунаб кетиш. Бу ишни бир неча бор такрорлаб қўлга тушганлари ҳам бор. Уларни бу йўлдан қайтариб бўлмайдими? Ҳеч бир чораси йўқ муҳитга тушиб қолдикми? Уларнинг ҳам ҳурматли ота-оналари борми? Фарзандларининг нима иш билан бандлигини билишмайдими? Ё оилага «пул» олиб келаётгани хурсанд қиладими?

Ўша куни бюрода бир биринчи котиба шундай деди: «Жиноятчиликнинг ўсишига комсомол ҳам, бошқа ташкилотлар ҳам сабабчи эмас. Жамият сабабчи». Буни қандай қабул қиламиз?

Комсомол айбдор бўлмаса ва вазиятни ўзгартириш қийин бўлса — бюрода бу масалани кўриб ўтиришдан маъно не?

Майли, бу мавзу ҳақида анча тортишмоқ мумкин. Лекин мен бу мақола орқали бошқа фикрларимни айтмоқчиман. Хизмат юзасидан кўпгина ноҳия комсомол қўмиталарининг пленумлари, бюроларида иштирок этганман. Баъзилари (кўплари) шунчаки номига ўтказиладики, менимча, бюрода ўтирганларнинг ўзлари ҳам бундан зерикиб кетишса керак. Кўриладиган масалаларни кўздан кечирсангиз — анъанавий, неча йиллардан бери давом этиб келаётган мавзулар. Ҳаётимизда қанча ўзгаришлар бўляпти. Иш юритиш эса эскича. Бу масаланинг бир томони. Иккинчидан, ўша бюроларда қарорлар қабул қилинади. Шу билан иш тамом. Унинг бажарилиши ҳеч кимни қизиқтирмайди. Бирортасининг ёдига тушиб қолса, бир марта қизиқиб кўради. Бўлмаса — ишлари йўқ. Бюрода кўрилганими — кўрилган.

Вилоят комсомол қўмитаси ташкилий шўъба мудири Б. Бўроновнинг гапидан: «Пастдарғом ноҳия комсомол қўмитасининг 1990 йилда 16 та бюро мажлиси бўлган. Қарорлар асосан бошланғичларга тегишли. Лекин улар эгаларига тўлиғича етказилмаган».

«Бюро қарор қабул қилади, назорати унутилади. Пастдарғом ноҳия комсомол қўмитасининг охирги конференциясида ички иттифоқ ишларини яхшилаш ҳақида қарор қабул қилинган. Бажарилиши текширилмаган».

Мана шу ҳолатнинг ўзиёқ комсомолнинг ёшлар ўртасида мавқеи йўқолиб қолганига ишора эмасми?

Бухорода бир ноҳия комсомол қўмитасининг биринчи котибидан сўраган эдим:

— Пленумлардан кейин ҳеч бир ўзгариш бўлмайди. Бюроларни-ку, айтмай қўя қолай. Шуни била туриб, яна пленум, бюро ўтказишдан қийналмайсизми?

Ўшанда котиб шундай деган эди:

— Ярамга тегдингиз-да. Қийналаман. Лекин керак. Шунинг учун ўтказамиз. «Бу масалани кўриб чиққан билан ҳеч нима ўзгармайди» деб белгиланган пленумни қолдирган котибни ҳали эшитмадим.

Мен ҳам эшитмадим. Лекин ушандайини эшитсам — бир мириқиб ёзмоқчиман. Тўғрисўзлигидан. Ва фикрини очиқ айтганидан. Кетган вақтига ачина билганидан...

Гули ЧЕҲРА,
«Ёш ленинчи» мухбири.

Шу сонга хабар

Балли, йигитлар!

Австриядан хушхабар келди: Венада бўлиб ўтган таэквон-до бўйича ўсмирлар ўртасидаги биринчи Оврупо чемпионатида 1 ва 2 ўринларни эгаллаган болаларнинг иккалови ҳам жумҳуриятимиздан экан — Тошкентдаги 252-мактаб ўқувчиси Женя Ли ва 266-мактаб ўқувчиси Юра Пяк. Женя олтин медални, Юра эса ҳам кумуш, ҳам махсус машқларни бажаришдаги маҳорати учун бронза медалини қўлга киритибди. Ғолиблар чемпионатдан қайтиб келишлари биланоқ, улар билан шошилинч мусоҳаба уюштирдик.

— Женя, Юра, Оврупо чемпиони кимлигини тасаввур қиласизларми ўзи!

Болалар кулиб, елка қисишади.

— Таэквон-до билан неча йил шуғулланасизлар!

— Икки йилдан бери.

— Тўгаракка қандай келгансизлар!

— Ўзимиз. Қизиқиб, Геннадий Алексеевичга келиб ёзилганмиз.

— Шу, холосми!

— Ҳа, кейин ҳар куни машқ.

— Оврупо биринчилигига қандай қилиб бордингиз!

— Олдин Ўзбекистон, кейин СССР терма командасига номзодлар биринчилигида ютиб чиқдик. Сўнг Австрияга кетдик.

— Венада энг эсда қоларли жой қайси бўлди!

— Мария Тереза қасри.

— Мусобақада неча мамлакатдан вакил қатнашди!

— 16 мамлакатдан.

— Мактабдан кейин ким бўлмоқчисизлар!

— Таэквон-дога борамиз, — бир овоздан жавоб беришди болалар.

— Демак профессионал спортчи?

— Ҳа.

— Шогирдларингиздан мамнунмисиз! — сўрайман Шарқ яккама-якка кураш санъати Тошкент ассоциациясининг Таэквон-до маркази йўриқчиси Геннадий Алексеевич Хандан.

— Бўлмасамчи! Тайёргарликлари ёмонмаслигини билардим, бироқ биринчиликни олиб келишларини ҳеч хаёлимга келтирмагандим.

— Бундан кейин ҳам омад ёр бўлаверсин сизларга!

— Раҳмат!

Фурқат НЕЪМАТ
суҳбатлашди.

СУРАТДА: (чапдан) Шарқ яккама-якка кураши санъати Тошкент ассоциациясининг таэквон-до маркази йўриқчиси Геннадий Алексеевич Хан, кумуш ва бронза медали соҳиби Юра Пяк, Оврупо чемпиони Женя Ли.

Р. ШАРИПОВ сурати.

Эшитдингизми, ўқидингизми?

● УЗБЕКИСТОН ССР Олий Кенгашининг раиси М. И. Иброҳимов раислигида Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсатининг мажлиси бўлди.

Шу йил 17 март куни тенг ҳуқуқли республикалар Федерацияси тарзида Совет Социалистик республикалари Иттифоқини сақлаб қолиш тўғрисида референдум ўтказиш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди. СССР Олий Кенгашининг ушбу масалага доир қарорини қўллаб-қувватлашга аҳд қилинди. СССР референдумини ўтказиш республика марказий комиссияси ваколатларини Ўзбекистон ССР Халқ депутатлари сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссияси зиммасига юклаш мақсадга мувофиқ деб топилди. Референдумга тайёргарлик кўриш юзасидан ташкилий тадбирларни ўтказиш календарь режаси тасдиқланди. Узбекистон ССР тегишли министрликлари ва идораларига, халқ депутатлари советларига, уларнинг ижро этувчи ва идора қилувчи органларига зарур топшириқлар берилди.

● ГРУЗИЯДА кўпгина рўзномалар нашр қилинмайдиган бўлди. «Молодежь Грузия» нашрини энди ёш муштарийлар ўқишмайди. Яқин-яқингача Грузия комсомол ва ёшларининг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилган, ошкора ва демократия учун қатъий кураш олиб борган рўзнома энди чиқмайди. Унинг ўрнига «Новая газета» ҳафталиги чиқа бошлайди.

Грузия Компартияси ҳам рўзномасиз қолди. Республиканинг 300 мингдан зиёд коммунисти ўзининг барча газеталаридан маҳрум бўлди.

Кейинги пайтда Грузия Коммунистларининг фикрини ифодалаб келган ягона даврий нашр — «Цховреба» («Ҳаёт») уч ҳафтадан ортиқроқ вақтдан буён чиқмаяпти. Шундай қилиб эндиликда республика компартияси Марказий Комитети нашриётининг барча моддий-техника воситаларини Грузия Олий Кенгаши тасарруф этмоқда. У ерда республика парламентининг газеталари, шунингдек коммунистик партиядан ташқари 40 та турли жамоат ҳаракатлари ва партияларнинг даврий нашрлари босилмоқда.

● АМЕРИКАНИНГ Си-Би-Эс телекомпанияси АҚШ, СССР, Франция, Буюк Британия, Саудия Арабистони, Ироқ ва БМТ расмий вакилларига мурожаат қилиб, улардан унинг Саудия Арабистонида бедарак йўқолган журналистлари гуруҳининг тақдирини аниқлашда ёрдам беришни сўради.

Илгари хабар қилинганидек, телекомпаниянинг Форс кўрфази районидаги жанговар ҳаракатларни ёритаётган тўрт журналисти ўтган душанба куни Саудия Арабистонида «ғойиб бўлган» эди. Уларнинг автомобилини Саудия Арабистонининг соқчилари Қувайт чегараси яқинидан топганди. Машинада телевизион ускуналар ва катта миқдорда пул бор экан. Соқчи ҳарбий хизматчиларнинг айтишича, излар машинадан чегара томонга кетган. Журналистлар орасида Си-Би-Эс фахрийси, бир вақтлар Вьетнамдаги урушни ёритган Боб Саймон бўлган.

● ЎРТА АСРДА яшаган шоир ва мутафаккир Фариддин Атторнинг «Чахор Китоб»и Тожикистоннинг «Адиб» нашриёти томонидан чиқарилиши биланоқ нодир ва ноёб китоблар қаторидан жой олди. Чайқов бозорида китоб баҳоси ўз нархидан беш баравар ошиб кетди. Китоб бир неча асрлар давомида яратилган фундаментал асар бўлиб, дастлабки уч қисми турли муаллифлар томонидан ёзилган, бу муаллифларнинг номлари сақланиб қолмаган. Тўртинчи қисмининг муаллифи эса Аттордир. «Чахор Китоб» ўз вақтида мусулмонларнинг Қуръондан кейин турувчи энг севимли китоби эди.

● ЭЗГУЛИК ва ёмонлик, виждон ва адолат каби абадий мавзулар туркманларнинг «Гўрўғли» бадиий эпосининг диққат марказида туради. «Туркманистон» республика нашриёти шу китобни нашр этди. Республика Фанлар академияси Маҳтумқули номли адабиёт илмгоҳи мутахассисларининг изланишлари натижасида асар анча тўлдирилган.

Порахўр қўлга тушди

Ҳеч ким айтиб беролмайди, шу пора деган бало қачон пайдо бўлган ўзи? Бу «касаллик» ҳали-вери тузалмайди чоғи. Порасиз битмайдиган юмушнинг ўзи қолмади ҳисоб. Бу гал ҳам шундай бўлди. Шу йилнинг 19 январь куни жумҳурият Молия вазирлигининг Оққўрғон ноҳияси бўйича катта тафтишчиси Б. «Бинокор» ширкати раиси М. Арзиқуловдан 1 ярим минг сўм миқдорида пора олаётганида ушланди. Пора нима учун берилган эди дейсизми? Мазкур ширкатнинг 25 минг сўмлик фойдасини солиқдан яшириш учун-да! Энди эса пора берган ҳам, олган ҳам суд олдида жавоб берадилар...

Қуролланган шахслар

Бундай шов-шувларнинг энди сира қизиғи қолмади. Тўғриси, ҳозирги кунда мамлакат фуқаролари қўлида қанча қурол-яроғлар борлигини ҳеч ким айтолмаса керак. 18 январь куни Андижон шаҳрида ички ишлар ходимлари томонидан бир неча киши жиноят содир этганликда шубҳаланиб қўлга олинди. Улар орасида илгари кўп марта судланган 39 ёшли Г. Пак, 29 ёшли О. Цой, ва 31ёшли В. Залюбовтичлар бор. Уччала шахс ҳам ҳеч қаерда ишламайди. Тинтув вақтида Пакнинг ёнидан тўппонча, 13 дона ўқ, ясама пичоқ, 9 та игна дори ва 15 грамм наша чиқди.

Ғ. БОЛТАБОЕВ,
милиция капитани.

Шу сонга хабар

БЛКЁИ Марказий Назорат Комиссияси аъзолари диққатига

БЛКЁИ Марказий Назорат Комиссияси бюроси шу йил 13 февралда Москва шаҳрида БЛКЁИ МНК III пленумини чақиришга қарор қилди.

Пленумда федерация субъектлари съездларининг, комсомол ташкилотлари конференцияларининг назорат масалалари юзасидан ишнинг баъзи бир якунлари; ўтказилган тафтишлар, текширувлар натижалари; ташкилий масалалар; БЛКЁИ Марказий Қўмитаси IV пленуми кун тартибининг асосий масалалари юзасидан позиция ишлаб чиқиш назарда тутилади.

Тенгдошларингиз ҳаётидан

Қўнимсизлик икки бараварга камайди

Самарқанддаги «Каноп» заводида ёшларни тўлқинлантириб келаётган кўпгина муаммолар ижобий ҳал этилмоқда. Жумладан, меҳнат шароити яхшиланиб, кўнгилдагидек ҳордиқ олиш ташкил этилди. Собиқ байналмилал аскарлардан иборат ёшлар шўъбасининг ташаббуси билан «Ёшлар, меҳнат ва истироҳат» туркуми режаси ишлаб чиқилганлиги ижобий ўзгаришларга олиб келмоқда.

Бунинг натижасида корхонада қўнимсизлик икки бараварга камайиб, меҳнат интизоми яхшиланди.

«Ёш куч» молларига талаб катта

Андижон вилояти Пахтаобод ноҳия комсомол қўмитаси ҳузурида ёшларнинг хўжалик ҳисобида ишлайдиган «Ёш куч» бирлашмаси фаолият кўрсатаётганига ярим йил бўлди.

«Ёш куч» ёшлар хўжалик ҳисобидаги бирлашмаси директори Ёдгор Ҳайитов шундай дейди:

— Тикув цехида 15 та қиз ишламоқда. Биз уларни ишга қабул қилганимизда ҳеч қандай касб-корга эга эмасдилар. Энди малакали чеварлар бўлиб етишишган.

Фермер ёрдамга муҳтож

Алламурот Отамуродов Нукус Давлат дорилфунунида механизаторлик ихтисосига ўқимоқда. У ўтган йил октябрида қорамол парваришлашга ихтисослаштирилган «Жаслиқ» ширкати ташкил этиб, К. Авезов номли давлат хўжалигидан 19 гектар ер олган эди. Ҳозир 39 қорамолга мўлжалланган молхона ва озуқа сақлаш учун омборхона қурилмоқда.

Лекин Алламуротнинг ўзи Чимбойда, фермадан етти километр олисда яшайди. Шунинг учун у ферма яқинида уй қурмоқчи эди. Чимбой ноҳия ижроия қўмитаси қурилишга ижозат бермади.

— Ноҳия учун ҳам, ўзим учун ҳам яхшигина даромад бераётган эдик. Наҳотки ўз пулимга оилам учун уй қуролмасам? — дейди ўксиниб Алламурот Отамуродов. — Адолат борми?

Ҳа, ёш фермер ёрдамга муҳтож. Чимбой ноҳия ижро қўмитасидаги мутасадди. Ўртоқлар ўйлаб кўрсалар ёмон бўлмасди.

Андижон бадиий буюмлар фабрикаси чеварлари халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга алоҳида эътиборни қаратмоқдалар. Бу ерда ёшлар учун кийимлар тикиш йўлга қўйилганлиги эътиборга лойиқдир. Корхонанинг халқ истеъмол моллари цехига ёшлар мураббийси Моҳидилхон Йўлдошева етакчилик қилади. Цех жамоаси ойига 10 минг дона болалар кўйлаклари, 12 турдаги попопчилик маҳсулотлари, чақалоқлар учун 4 мингдан зиёд мажмуалар тикишга эришмоқдалар.

СУРАТДА: фабрика илғор тикувчиси Фотимахон Маҳаматовани кўриб турибсиз.

Т. ҒАФУРОВ олган сурат.

Таҳририятга хат келди

Натижани вақт кўрсатади

Январь ойининг ҳам тугашига саноқли кунлар қолди. Шу кунгача сизлардан 1800 дан ортиқ мактублар олдик. Шундан 150 га яқини шикоят хатлари. Шикоят хатларни текшириб, чора кўриш учун тегишли ташкилотларга юбормоқдамиз. Таҳририятимиз талабига жавоб берадиган хатлардан рўзномамиз саҳифаларида фойдаланилмоқда.

Ўтган ҳафтанинг чоршанба куни кимларнингдир умрида энг «қора кун» бўлиб қолди. Кутилмаганда қиймати 50 ва 100 сўмлик пулларни алмаштириш тўғрисидаги Иттифоқ Президентининг Фармони шу куни эълон қилинди. Мол аччиғи — жон аччиғи, — деганларидек кўплар таҳликага тушиб таниш-билиш қидириб қолди. Айниқса, 50 ва 100 сўмликларни йиғадиган «ишқибозлар» ўзини қўярга жой топиша олмади. Начора. Ҳукуматнинг ушбу тадбирларидан кейин ҳаётимиз ўнгланиб кетса. Иқтисодиётимиз йўлга тушса. Лекин ҳозир олдиндан бир нарса дейиш қийин. Натижани эса вақт кўрсатади. Халқимиз ҳали ҳам эртанги кун умиди билан яшамоқда. Турмуш кечириш, рўзғор «арава»сини тортиш қийинлашмоқда. Савдо расталари эса бўшаб бормоқда. Бозордаги нарх-наво кун сайин том бўйи «сакрамоқда». Бойга бало урмайди, — деганларидек халқимизнинг ҳисобига кун кўрувчиларнинг ҳамон ошиғи олчи.

«Қамаши ноҳиясидаги савдо ташкилотларидаги кўзбўямачиликларни кўриб чидаб тура олмадим, — деб ёзади **Раҳматилла МЕНГИРОВ**. Ноҳия савдо ташкилотлари раҳбарларига учраб сотувчилар халқни куппа-кундуз куни талаётгани ҳақида айтдим. Ижроқўмнинг савдо бўйича ходим Садди Мирзаев билан ноҳия универмагига бордик. Болалар кийим-кечакларини «ширкатда тайёрланган» деб пуллаётган сотувчиларни учратдик. Ноҳиямизда юлғичларнинг нафсини тийиб қўядиган кишилар бўлмаганлиги учун қамашилик меҳнаткашлар номидан ёрдам сўрайман».

Ҳар куни таҳририятимизга ўнлаб юқоридагидай шикоят хатлари келади. Кўпгина мухлисларимиз таҳририят маъмурий ташкилот эмаслигини билишмайди. Начора. Таҳририятимиз имкони борича шикоят йўллаб ёрдам сўраганларга кўмак беради. Шикоят хатларининг асосий қисми текшириб, чора кўриш учун тегишли мутасадди ташкилотларга юборилади. Шу боисдан Раҳматилла Менгировнинг шикоят хатини Қашқадарё вилояти ички ишлар бошқармаси БХСС бўлимига юборгандик. Яқинда ушбу шикоятга **вилоят ички ишлар бошқармасининг БХСС бўлими бошлиғи ўринбосари М. ХОНОВ** имзоси билан жавоб хати олдик.

«Қамаши ноҳияси матлубот жамиятига қарашли «Навбаҳор» универмагининг атторлик бўлимида назорат текшируви ўтказилди. Бўлим мудири Бекназаров икки харидорга йигирув ипини сотиб, бирини 2 сўм 2 тийинга, иккинчисини 4 сўм 4 тийинга алдагани аниқланди. Бундан ташқари шу бўлимда 57 дона 13 сўм 13 тийинлик, 71 дона 4 сўм 4 тийинлик, 6 дона 1 сўм 46 тийинлик, жаъми 1044 сўмлик йигирув ипларининг давлат баҳоси ёзиб қўйилган қоғозлари олиб ташлангани текширишда аниқланди. Шу бўлимда тафтиш ўтказиш тайинланди. Тафтиш тамом бўлгандан сўнг, «иш» бўйича қонуний чора кўрилади».

Рўзномамиз саҳифаларида қатағон йилларининг қурбонлари ҳақида кўплаб мақолалар муштарийлар ҳукмига ҳавола этилди. Ўзлигини англаш, ўтмишимиз тарихи ва миллийлик ҳақида бор ҳақиқат ўқувчилар ҳукмига ҳавола этилмоқда. Бу қутлуғ ишлар рўзномамиз жамоаси учун ҳамиша ҳам осонликча кечмайди. Дард билан ёзилган бундай мақолаларга сиз азиз муштарийлардан келган хатлар асосида «акс садо» ойнасўзи остида материаллар тайёрланмоқда. Энг қувончлиси сиз азизлар рўзномамизда чоп этилган дадил чиқишларни қўллаб-қувватлаяпсизлар. Бунинг учун сизларга раҳмат.

Азиз муштарийлар! Мана қўлимизда яна сизлардан келган мактублар. Уларни ўқиймиз. Шикоят хатларини тегишли ташкилотларга текшириб, чора кўриш учун жўнатишга ажратдик. Мақолаларга ёзилган «акс-садо»ларни бўлимларга тарқатамиз. Энг яхши теша тегмаган мавзуларда ёзилган мақолалар эса рўзномамиз саҳифаларида чоп этиш учун тайёрланади. Лекин яна бир нарсани эслатиб қўймоқчимиз. Хафа бўлмайсиз деб ўйлаймиз. Таҳририятимиз вазифасига тааллуқли бўлмаган хатларга жавоб берилмайди. Сизлардан далилларга бой, қалам тегмаган мавзуларда ёзасизлар деб умид қиламиз.

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ.

Бизнинг мусоҳаба

Адлия ўзгаришларни кутмоқда

Мухбиримизнинг саволларига Ўзбекистон ССР адлия вазирининг муовини Мирзаулуғбек АБДУСАЛОМОВ жавоб беради.

— Адлия вазирлиги — ҳуқуқни муҳофаза қилиш системасида хизматчилари фуқаролик либосида ишлайдиган ягона маҳкама. Мирзаулуғбек Элчиевич, бу маҳкама алоҳида вазифаларни бажариш билан шуғулланишиданми!

— Шубҳасиз, шундай. Адлия органлари ва маҳкамалари олдида ҳуқуқни муҳофаза қилишнинг бошқа органларига қараганда мутлақо фарқланувчи вазифалар туради. Органларимиз фуқаролар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларининг қонунийлигини турмушда таъминлаш сиёсатини ўтказмоқдалар. Бизнинг томонимиздан бу вазифа жумҳурият қонунчилигини системалаштириш ва кодификация қилиш, аҳолига ҳуқуқий хизмат кўрсатиш, халқ хўжалигида ҳуқуқий ишга методик раҳбарлик қилиш, судлар ва бошқаларнинг фаолиятини ташкилий таъминлаш шаклида амалга оширилади.

Жумҳурият адлия органлари ва маҳкамалари умуман ўзларига юклатилган вазифаларни уддалашаяпти, лекин улар бундан ҳам анча яхшироқ ишлашлари мумкинлигини айтиб ўтишим керак. Бунга бир қатор иқтисодий, ташкилий характерда бўлган муаммолар мавжуд эканлиги халақит бераётир. Сўнгги вақтларда қабул қилинган қонунларга мувофиқ адлия вазирлигига жамоат ташкилотларини ва фуқароларнинг бирлашмаларини рўйхатга олиш юкланган. Корхоналарнинг, ташкилотларнинг ташқи иқтисодий фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш муҳим.

Идоравий норматив актларини рўйхатга ва ҳисобга олишга ғоят катта зарурат бор.

Буларнинг барчаси ҳуқуқни муҳофаза қилиш бошқа органларидан Адлия вазирлигининг фарқланувчи вазифаларини кўрсатиш билан бирга вазирлик ўзининг муаммоларига ҳам чуқур мулоҳаза билан ёндашишни тақозо этади.

— СССР Адлия вазирлигининг маълумотларига кўра, ана шу маҳкамалар йилига давлат хазинасига 800 миллион сўм даромад келтирар экан. Адлияга эса икки баравар кам сарф этилади. Бир қатор тадқиқотчилар айни мана шу рақамларга таяниб, Шўро адлияси «камбағал» деб аташади. Жумҳурият Адлиясининг маҳаллий бюджет билан молиявий ҳамжиҳатлигининг аҳволи қандай!

— Аввал қандай бўлса, ҳозир ҳам шундай. Судлар, ЗАГСлар, нотариатлардан бу йил келадиган даромад тахминан 40 миллион сўмни ташкил этади. Бизнинг эҳтиёжларимизга хазинадан бор-йўғи 15 миллион сўм ажратилган. Бу ғоят кам маблағ. Ўзингиз мулоҳаза қилиб кўришингиз мумкин.

Адлия органлари ва маҳкамаларининг кўпчилик қисми ўз биносига эга эмас ва мослаштирилган хоналарга жойлаштирилмаган. Мебеллар, бошқа буюмлар, шунингдек, ташкилий техника билан таъминлаш 15 йил муқаддам бўлган даражада. Судларнинг айрим қисмигина ўт кетишдан сақловчи огоҳлантирувчи қурилмалар билан таъминланган. Буларнинг ҳаммаси катта миқдорда моддий харажатларни талаб этади.

Ҳозир ҳуқуқий хизмат кўрсатиш ва давлат солиғи солиш ҳисобидан тушадиган маблағлар режалаштирилмаган даромадлар сифатида маҳаллий бюджетга ўтказилади. Агар ана шу маблағлар Адлия вазирлиги тасарруфида бўлган органлар ва маҳкамаларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш учун унинг ихтиёрида қолдирилса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

— Судларнинг иши кўплиги фақат судлар ўтадиган хоналарнинг қулайлиги билан боғлиқ бўлмаса керак. Матбуотда бир неча йиллардан буён ривожланган жамиятда фирқа органларига эмас, балки судга мурожаат этиш лозимлигини сабот билан уқтириб келинаётир. Амалдор шахсларнинг нотўғри хатти-ҳаракатларидан шикоят қилиш имкониятини берадиган янги қонунлар амал қила бошлади. Бу эҳтимол, судлар томонидан кўриб чиқиладиган ишлар миқдорини оширгандир!

— Ҳа, судларнинг иши кўпайди. Агар 1989 йилда бир судья ойига 35 жиноий, фуқаролик ва маъмурий материални кўриб чиқишига тўғри келган бўлса, 1990 йилда бир судьяга ўртача 10-15 жиноий иш, 15-20 фуқаролик ва 20-25 маъмурий материални кўриб чиқиш тўғри келаётир. Бунда жумҳуриятимизда ҳисоб-китоб нормасига кўра, 800 халқ суди бўлиши талаб этилишини, амалда эса улар миқдори икки баравар кам эканлигини ҳам назарда тутмоқ лозим. Бу судьяларга чуқур мулоҳаза юритиш, кунт билан иш олиб бориш имкониятини берадими?

Бир сўз билан айтганда, кишилар ўз муаммоларини судда ҳал этишга ҳар ҳолда мойил эмаслар. Ҳанузгача бир қатор масалалар юзасидан фирқа ва шўро органларига йўлланаётган шикоятлар тўхтаганича йўқ. Улар эса ҳал этишга ҳуқуқли эмаслар. Билишимча, жумҳурият Компфирқа Марказий Қўмитаси аввалгидек минглаб шикоят хатларини олиб турибди. Бу биз ҳали ҳуқуқий давлатда яшамаётганлигимиздан гувоҳлик беради, албатта.

— Гап адлия органлари ва Компфирқанинг ҳамжиҳатлиги тўғрисида борар экан, сизнинг маҳкамангизни сиёсатдан холи қилиш жараёни қандай бораётир!

— Бир қатор жумҳуриятларнинг раҳбарлари ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ходимларини зудлик билан КПСС сафидан чиқишларини талаб қилаяптилар. Биз у ёки бу фирқага мансублик ҳар бир кишининг шахсий иши деб ҳисоблаймиз.

— Жумҳуриятимизда қанча мустақил судья бор!

— Ҳа, бу юриспруденциянинг долзарб масаласи. Мен мазкур масалани мушоҳада қилиш ва ҳал этиш арафасида турибмиз деб ҳисоблайман. Биз интилаётган ҳокимият — қонунчилик, ижрочилик ва суд вазифаси, ҳал этилишига бўлинишига эришгандан сўнггина бу ҳақда гап очиш мумкин. Тўғри, маълум қадамлар қўйилди. Судьялар халқ депутатларининг юқори Кенгашлари томонидан сайланмоқда. Тегишли қонунлар қабул қилинаяпти. Конституцион назорат қўмитасини Конституцион суд этиб қайта ўзгартириш тўғрисида таклиф бор. Тўғрисини айтганда, бу ғоят катта муаммолар комплекси. Умуман бу масаланинг суд ва маҳаллий Кенгашларнинг ҳамжиҳатлиги даражасидаги кўпгина бошқа сабабларини санаб ўтишим мумкин бўлса ҳам, лекин ҳозирча юқорида кўрсатиб ўтилганларнинг ўзи билан чекланмоқчиман.

— Жумҳурият парламенти қонунлар ишлаб чиқиш билан фаол шуғулланаяпти. Қонунлар лойиҳаларини тайёрлаш жараёнида вазирликнинг иштироки қандай!

— Адлия вазирлиги унда ғоят фаол қатнашаяпти. Вазирлигимизнинг бўлинмаларидан бири қонунчиликни системалаштираяпти, қонунлар ва қарорлар лойиҳаларини тайёрлаяпти. Фақат 1990 йилнинг ярим йиллигида биз томонимиздан қарийб 30 та қонун ва қарор лойиҳаси ишлаб чиқилди ва Ўзбекистон ССР Олий Кенгашига белгиланган тартибда киритди.

Бу идорамиз ишининг жиддий йўналишларидан бири. Бундан бир йил муқаддам жумҳурият парламенти ва биз ҳам СССР қонунларини қайта кўчириш билан шуғулланиб келганлигимиз сир эмас. Эндиликда Президент ва Олий Кенгаш мутлақо бошқа — минтақанинг, миллий анъаналарнинг ўзига хослигини эътиборга олувчи қонунлар ишлаб чиқишни талаб этмоқда.

Фуқароларнинг, корхоналарнинг, ташкилотларнинг, муассасаларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиши лозим бўлган Адлия вазирлиги қонунлар лойиҳаларини ишлаб чиқишда фаол қатнашаётганлиги мантиққа тўғри келмайди. Бу камчиликни вазирлик ҳуқуқи доирасидан чиқариб ташлаш пайти келди.

— Билишимча, Адлия вазирлигида жумҳурият ҳуқуқни муҳофаза қилиш системасини тубдан қайта тузиш таклифи мавжуд экан. Ана шу ислоҳотни ўтказиш аҳволи қандай эканлигини умумий тарзда айтиб бера оламизми!

— Адлия органларининг фаолияти, уларнинг ҳамжиҳатлиги ва ҳамкорлиги — ҳуқуқий давлатнинг ташрифномаси. Ҳозир милицияни мустаҳкамлаш юзасидан амалий қадамлар қўйилди. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш вазифасини бажарувчи бошқа системаларни кучайтириш тўғрисидаги масала кун тартибидан тушгани йўқ.

Бунинг учун, мутахассисларимиз ҳисоблаганидек, барча тергов органларини ягона бир маҳкамага (ҳозир терговни ички ишлар ҳам, прокуратура ҳам, ДХҚ ҳам олиб бораётир) бирлаштириш зарур. Муниципал жамоат тартибини муҳофаза қилиш ва криминал милицияни алоҳида тузишда маъно бор. Ахлоқ-тузатиш меҳнат муассасалари системасини демократиялаш зарурати ҳақида кўп гапирилмоқда. Адлия вазирлигида ҳам ислоҳотлар амалга оширилиши мумкин. Бунда мантиқ бор. Агар суд системаси маҳкамамиз ихтиёрида экан, демак, судлар қарорларининг ижросини назорат қилишни адлия органлари олиб боришлари зарур.

Яна бир масала. Адлия муассасаси (ЗАГС) туғилиш, ўлим, никоҳ ва ҳоказолар билан боғлиқ бўлган фуқаролик ҳолати актларини қайд этишни ўтказади. Шу билан бир пайтда жамоат тартибини сақлаш ва жиноятчиликка қарши курашишга даъват этилган милиция органлари зиммасига паспорт бериш, прописка қилиш, фуқароларнинг кетиши ва келишига ижозатнома бериш, муҳожирлар ва фуқароликка эга бўлмаган шахсларни рўйхатга олиш юклатилган. Милиция ўзига хос бўлмаган вазифалардан озод этилиб, ана шу барча иш жараёнларини адлия органларига бериш мақсадга мувофиқдир.

Билишимча, Ўзбекистон ана шундай инқилобий дадил қадам қўйишга имкони бўлган дастлабки жумҳурият бўлиши мумкин.

— Яқинда рўзномамизда Ўзбекистон ЛКЕИ Марказий Қўмитасининг комиссияси томонидан тайёрланган «Ўзбекистон ССРда давлатнинг ёшлар сиёсати тўғрисида» Қонун лойиҳасига шарҳ босилди. Мазкур масалага сизнинг муносабатингиз қандай!

— Бу ҳужжат билан танишман. Жумҳурият комсомол ташкилоти жамиятда ёшларнинг мавжуд бўлган аҳволидан ташвиш тортаётганлиги ва ана шу муаммоларни ҳал этишнинг аниқ йўлларини излаётганлиги менга ёқади. Лекин шуни таъкидлаб ўтиш лозимки, фақат қонун актининг ўзи мавжуд бўлган муаммоларни ҳал этиб бермайди. Қонунга жумҳурият ҳукуматининг ёшларни иқтисодий ва ижтимоий ҳимоя қилиш юзасидан зарур бўлган молиявий ҳамда моддий-техник ресурслар ажратиш билан яхлит ҳаракатномасини қўшимча ишлаб чиқиш зарур деб ҳисоблайман.

— Жумҳурият ёшларига истакларингиз.

— Ҳуқуқий давлат барпо этиш шароитида фуқароларнинг ҳуқуқий маданияти, ҳуқуқни англаши борган сайин катта аҳамият касб этади. Андижонда, Наманганда бўлиб ўтган воқеалар ёшларнинг ҳуқуқий маданияти пастлиги турли хил безори ва экстремистик кўринишларнинг ўсиб бориши учун қулай имкониятни юзага келтиришидан далолат бериб турибди. Ёшларимизга қонунларни кунт билан ўрганишни, ўзларида қонунга ва ҳуқуқтартиботга ҳурмат билан муносабатда бўлишни шакллантиришни тавсия этаман.

Суҳбатни Е. ЛАМИХОВА олиб борди.

Бозор иқтисодиётига тайёргарлик

Пойтуғ йигирув-тўқув фабрикаси жамоаси ҳам жумҳурият енгил саноат тармоғининг бошқа корхоналари сингари бозор иқтисодиёти шароитидаги фаолиятга тайёргарлик кўрмоқдалар. Бунинг учун режа асосида меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга, топширилган иш учун масъулиятни кучайтиришга, ёнилғи ва хом-ашё ресурсларидан оқилона фойдаланишга қаратилган тадбирлар амалга оширилмоқда. Ўтган йил натижалари корхона тутган йўлнинг тўғри танланганидан далолат бериб турибди. 1990 йил топшириғи барча асосий техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича бажарилди. Режага қўшимча 80 тонна ип-газлама калаваси ва 479 минг погон-метр мато ишлаб чиқарилди. Саноат ишлаб чиқариши ўсиш даражаси 1989 йилгига нисбатан 3,4 фоизни ташкил этди. Тайёр маҳсулотларнинг сифат кўрсаткичи ҳам бурноғи йилларидагидан анча яхшиланди. Натижада бир сўмлик товар-маҳсулотга сарфланган харажатлар режадаги 97 тийин ўрнига 93 тийинга тўғри келди. Олинган фойда 590 минг сўмга етди.

Фабрика жамоаси эришилган муайян ютуқларга қарамасдан, кўпдан-кўп қийинчиликларни бошдан кечирмоқда. Бу ҳақда корхона директори А. Аҳмадалиев шундай дейди:

— Технологик жиҳозлар нархи тобора ортиб бормоқда. Бундан ташқари мавжудларини созлаш, қайта тиклашда ҳам қийинчиликларга дуч келаётирмиз. Ажратилган маблаглар эса камлик қилмоқда. Созлаш ишлари сифати ҳам қониқарли эмас. Шу боисдан биз ускуналарни созлаш учун ширкатларга мурожаат қилишга мажбур бўлаётирмиз. Ширкатларга тўланадиган ҳаражат эса ўзингизга маълум: уч-тўрт баравар қиммат.

Шунга қарамай, пойтуғлик тўқимачилар юзага келган вазиятдан чиқиш йўлларини изламоқдалар. Яқинда бу ерда кенг истеъмол моллари цехи ташкил этилди. Уйда ишловчилар билан қўшиб ҳисоблаганда 200 нафардан зиёд хотин-қизларга меҳнат қилиш учун шароит яратиб берилди.

(Уз мухбиримиз).

Цхинвалдаги вазият ҳамон кескинлашиб турибди. Сўнгги маълумотларга қараганда Гуржистон ички ишлари вазирлиги ходимларининг маълум қисми яна ўз иш жойларига қайтиб кетишган. Сиз кўриб турган чапдаги суратда милиция ходимлари навбатдаги топшириқни бажаргани шайланиб туришибди.

Сталин проспектида (ўнгда) баррикадалар қурилган. Кундузлари бу ерда болалар қор бўрон ўйнашса, тунлари эса ўқларнинг овози янграйди.

ТАСС суратлари.

XX аср жароҳати

ОҒРИҚЛИ ДУНЁ

Урушдан кўра даҳшатлироқ нарса йўқ. Унинг даҳшатини фаҳмлаб улгурганлар ақлдан озадилар...

Эрнест ХЕМИНГУЭЙ.

ИЗОҲ: Мен қайта-қайта ўқиб чиққан пьеса ҳали Сизнинг юрагингизга оғриқ солганича йўқ. У ҳали кўз кўриб қулоқ эшитмаган азобларга дош берган инсон тақдири ва афғон урушининг ваҳшиёна кўргуликлари ҳақида. Яқинда муаллиф Муҳиддин Жаббор қўнғироқ қилди: «Асарни видеофильм қилмоқчимиз. Режиссёр ҳам тайин — таниқли санъаткор Баҳодир Йўлдошев. Маблағ масаласи ҳал бўлиш арафасида».

Йўқ!.. Урушда одамлар қирилган. Қонлар тўкилган. Юртлар таланган. Ватанлар топталган. У ҳеч бир томон учун адолатли бўлиши мумкинмас! Ягона ҳақиқат — урушда енгган томон ҳам, енгилган томон ҳам бўлмайди. ҒАЛАБА халқлар бошига қора кун солган фожианинг энг юксак чўққида тўхташи, холос. Буюк немис шоири Бертельд Брехт «Оддий халқ оч эди мағлуб томонда, Оч эди оддий халқ ғолибларда ҳам», — деганда мана шундан ҳақ эди.

XX асрнинг 80-йиллари шўро ҳукумати айби билан тарихнинг қора саҳифасидан жой олди. Негаки, ҳалтис сиёсатнинг жиркану қўллари амалга оширган афғон уруши кўргуликлари сабаб тўкилган ҳар томчи қон оқ варақ юзига сачрайверди. Темирйўл кўп жамиятнинг тайёрлари кўзлари очиқ кетган ўғлаб бегуноҳларнинг тобутларини ортиб учаверди, ҳар куни. Шу давлатнинг бошида турган Отахон жағини шалвиратиб навбатдаги Юлдузни тақишларга монелик қилмади. Даҳшат-а? Фуражкасида беш юлдузи бор минглаб аскарларнинг кўзларига беҳуда ўзга эл тупроғи тиқилаверди. Беш юлдузда белгиси бор давлатнинг қон рангли яловлари бегона юртларда ҳилпирайверди. Гўрингда тик тургур раҳбар эса беш юлдуздан нишон тақди. Ўз ёшининг ярмини яшамаган фарзанди жувонмарг бўлган оталарнинг оҳу-зори тутди дунёни. Олис-олис қишлоқларда эркаклар йиғлади. Қирқ йил ўтиб қабрлар тепасида яна юлдузчалар пайдо бўлди. Агар мен учун аср суратини чизмоқ жоиз бўлса, миллионлаб юракларга юлдузча санчиб тасвирлар эдим...

Уруш фақат жанггоҳ кезганларнинг бошига мусибат солмайди. У жамики башариятнинг фожиаси. Мен 10 йил давом этган — оғриғи мангу қоладиган афғон урушини тимсолида ҳам кўраяпман буни. Унинг азобу-изтиробидан зирқираган юраклар ноласи ҳеч қачон тинмайди. Унда шаҳид кетганларнинг ҳар қайсиси бошига тушган аянчли лаҳзаларга давр овози бўлиб чинқирмоғи лозим. Ҳали минглаб китоблар дунёга келажак. Омон қайтганларнинг-да қароғида қотган гард юқлари изтиробнинг мангу кўланкаси эрур! Шу боис, улар бизга кўп нарсани ботинан сўзласаларда аларнинг мингдан бирини ҳам айтмайди ҳали.

Биласизми, ҳозир шуларни ёзаётиб «Садоқат синови» номли пьесани тағин варақлашга юрагим дов бермаяпти. Гарчанд ўзим шул маъшум уруш иштирокчиси бўлсам ҳам инсоннинг бунчалик ҳақоратланишини тасаввур қилолмаган эканман. Минг афсуски, уруш ҳеч нарса билан ҳисоблашмаслигига, унинг ўзига яраша қабиҳона қонун-қоидалари мавжудлигига яна ишонч ҳосил қилдим. Кўз ўнгимда Ўлмасбоев гавдаланаётгани сайин баданимни совуқ тер қоплаяпти. Энг аянчлиси, асар қаҳрамони сизу бизнинг орамизда. Ёзингга юртдан. Она Фарғонадан тузи насибаси узилмаслик битилган экан шукрки, жаҳаннам оғзидан омон қайтибди.

Ана 26 яшар ўзбек лейтенанти Абдулазиз душман қўлида сўроқ бермоқда. Атрофида чет эллик жаноб ҳамда Ислом иттифоқининг раҳбари Сайёфдан тортиб, то серсоқол соқчигача бир оғиз ризолигини эшитиш илинжидалар. Улар шўро зобитини ўзларига оғдиришмоқчи. Бироқ тутқун ўлимни афзал кўраётир. Ана ҳозир соқчи чиқиб кетади. Буйруққа биноан қирқадиган жоду олиб келади. Ана, ана бошлиқлар фотиҳа тортишаяпти. Соқчи унинг бармоқларини кесиб, йод суртиши шарт. Даҳшат! Фарёд тутди ҳамма ёқни. Абдулазиз беҳол йиқилди. Кесилган бармоқларига қиздирилган ёғ қуйдилар. Навбатдаги бармоқларини кесишаяпти. Яна йиғи, фарёд. Соқчи тағин чиқиб кетди. Энди омбур олиб кирди. Сол қўлнинг тирноқларини суғуриб ёққа қовуришмоқда. Ўлик ҳолига келган тутқуннинг сочини устарада олишаяпти. Ҳозир тепасидан иссиқ сув қуйишади. У бутунлай ўзини йўқотди.

Йўқ етар... Лаънатилар, тутқунга энг оғир жазони қўллашади. Кўзларимни чирт юмган куйи хаёлим кўзгусидан қутулмоқ истайман. Кўз ўнгимда эса Абдулазизни ахта қилишмоқда. Мен бақа ўлигини ногоҳ босиб олган киши ҳолатидаман. Этим увишаяпти.

Бироздан сўнг, душманнинг етти аскарига алмашилган тутқуннинг кўприк устида оёқларини ёзган ҳолда бир амаллаб ўзимизникилар томонга ўтаётганини кўраман. Қўллари боғлоқлик. Боши тап-тақир. Эй худойим, инсон учун бундан ортиқ кўргулик бормикин ўзи?

Пьеса чиндан ҳам кўнгилларни сел қилади. У саҳнага сиғмайди. Ҳали мен каби уч-тўрт ўқувчидан бошқа миллионлаб одамлар бехабар бу асар тақдири фақатгина экранда ҳал бўлмоғи лозим. Ўшанда нафақат одамлар, балки дийдаси қотган аср йиғлайди, бўғзидан олов отилади.

Мен асар қаҳрамонининг ҳозирги беҳислашиб бораётган, ҳатто мурувватни ҳам пулга сотишдан тап тортмайдиган жамиятда қай аҳволда яшаётгани ҳақида билмоқ учун муаллифга — «Маърифат» дорилфунуни ректорига сим қоқдим. У кишининг ўзлари Афғонистонда хизмат қилган. Шундай кўргуликларнинг жонли шоҳиди. Бу азоб-уқубатларни ўзи Улуғ Ватан урушида ҳам кўрган. Ҳарбий мухбир. Катта зобит.

— Абдулазиз доим бизникига келиб туради. Бироқ оиласи ташлаб кетибди, — дейди оғир ўксиниб Муҳиддин ака.

Абдулазиз ака! Дунёнинг жами ситамлари олдида метин ирodaнгизга дарз кетмади. Ўзлигингизни унутмадингиз. Худога шукр, эли юрт ташламайди ҳеч ҳам. Шул Ватаннинг хасларию пастларидан куйинманг. Унинг кўксида меҳр отлиқ булоқлар отилган тоғларга суянинг, доимо. Сиз элимнинг дил тўрида яшайсиз...

Мана асорати асрга тенг 10 йиллик уруш исканжасидан сўнгги шўро аскарининг дарёнинг бир четига ўтганига ҳам икки йил бўлаяпти. Бироқ ҳали уруш тугагани йўқ. У қанчалаб юракларда давом этмоқда. Бедор тунлар ҳаловати ўғирланганларнинг дилида ўчмас из қолдирди. Афғон уруши эвазига жароҳатланган кўнгилларга малҳам йўқ асло. У ҳар биримизнинг дил ярамиз. Тилкаланган хотирамиз осмонига айланган машъум кунлар кўланкасидир. 80-йилларининг СИЁСАТ доялик қилган мангу азоби.

Бу уруш ҳақида кўплаб ёзилди... Бироқ унинг фожиаси ҳали охиригача кўрсатилгани йўқ. Менинг назаримда ҳеч бир мақола ёхуд ҳужжатли асар дарё орти мусибатлари ҳақида ҳалол баҳо беролмади. Ўша ёқдаги чинакам воқеаларни тасвирлай олгани йўқ.

Нима, афғонда фақатгина портлашлару гумбурлашлар содир бўлганми? Танку замбараклар ўқ отганмиди? Энг муҳими, у ёқда одамлар жанг қилганди-ку. Уларнинг ҳар бирининг ўз дунёси бор эди. Руҳий изтироблар исканжасида қолишганди. Биз ана шу изтироблар оғриғини қалбда туймоғимиз лозим.

Қўчқор НОРҚОБИЛ,
ТошДД толиби.

XX АСР КУНДАЛИГИ

ЧСФР. Ҳозирги вақтда Чехословакияликлар хорижий тилларни ўрганишга ружу қўйишган.

Бунинг асосий сабаби, сиёсий аҳволнинг ўзгарганлигида дейиш мумкин. Чунки, авваллари таъқиқланган хорижий рўзномаю ойномалар, китобларни бугун ҳар бир дўконда учратиш мумкин. Чет элларга чиқиш ҳам бемалол бўлиб қолган. Бундай шароитда бошқа тилни ўрганиб қўйиш, ҳеч қачон зарар келтирмайди...

СУРАТДА: француз тилини ўрганувчилар дарсда.

ЧТК—ТАСС сурати.

Кўрфаздаги экологик фалокат

Форс кўрфазидаги уруш яна бир фожианинг бошланишига — инсониятни экологик ҳалокатга олиб келиши мумкин. Бу шунчаки тахмин ёки башорат эмас балки реал хавфдир. Ироқ иттифоқчиларининг шафқатсизлик билан бомбардимон қилишларига жавобан кўрфазга Қувайтдаги нефть конларидан олинаётган «қора олтин»ни оқиза бошлади. Ушбу ҳол жаҳон жамоатчилигини қаттиқ ташвишга солмоқда. Негаки сув юзидаги нефтдан парланиб учувчи моддалар инсон саломатлигига ниҳоятда зарарли. Одамларда рак хасталигини уйғотади. Қолгани эса катта ёнғинга сабаб бўлиши мумкин. Агарда шундай бўлса заҳарловчи газлар ва куллар атроф-муҳитни бузади. Натижада парник эффекти ҳосил бўлади. Ҳавога кўтарилган заҳарли газлар кейинроқ бошимизга ёмғир бўлиб ёғади. Бу жараённи бошқариб бўлмайди. Нефть ёнган жойда оғир нефть смоласи пайдо бўлиб у сув тубига чўкади. Оқибатда кўрфазда ҳаёт бутунлай тўхтайди.

Одессадаги денгиз портида 93 тонна сувга тўкилганди. Ҳозир уни тозалашмоқда. Бунинг учун 2 миллион доллар зарур экан. Форс кўрфазидаги минглаб тонна нефтни «йиғиштириб олиш» учун қанча маблағ кетишини ҳатто тахминан ҳам айтиб бўлмайди. Саудия Арабистони нефть вазирлиги вакили шаҳзода Абдул Азиз Бен Солман кўрфазда яна бир нефть доғи пайдо бўлганлигини айтган. У Ироқ тўпларидан зарар кўрган танкердан оқмоқда. Эроннинг жанубий ноҳияларида қора ёмғир ёққан. Бунинг сабаби минтақадаги нефть конларининг ёнаётганидир. Шероз вилоятининг жанубини ўтган куни кечқурун қопқора тутун қоплаган. Кул ва қора тутунга тўйинган ҳаво оқими Шарққа қараб ҳаракат қилмоқда.

Азиз муштарий, эътибор беринг: Шарққа қараб ҳаракат қилмоқда деб хабар беради ИРНА ахборот агентлиги. Эрондан шарқроқда эса Ўрта Осиё шу жумладан бизнинг Ватанимиз — Ўзбекистон ҳам жойлашган. Наҳотки касофат урушнинг жабрини шундоқ ҳам эзилган халқимиз тортса!

Иттифоқчилар авиацияси Қувайтнинг Эл-Аҳмад портидаги нефть омборига зарба бериши натижасида ёнғин чиққан. Аммо кўрфазга нефть қуйилиши анча камайди. Буюк Британиянинг нефть компаниялари Саудия Арабистони қирғоқларига етиб қолган нефть доғини ювиш мақсадида Форс кўрфазига махсус жиҳозланган кемаларни жўната бошлади. Эрон халқаро ташкилотларни нефть доғига қарши курашишда кучларни бирлаштиришга чақирди. Бизнинг мамлакатимиз ҳам бу ишда кўмаклашиши мумкин экан-у, бироқ шу хусусда тегишли шартномалар тузмаган экан. Қаранг, ҳаётимиз шартномаларга қанчалик боғлиқ-а! Лекин австриялик таниқли эколог Михаэл Стаховичнинг фикрича ҳатто уруш тўхтатилиб, қарама-қарши турган томонлар бирлашиб экологик фожиага қарши курашган тақдирларида ҳам унинг оқибатларини тезда тугатиб бўлмас экан.

Инсоният кўз кўриб қулоқ эшитмаган катта фожиа олдида турган бўлсада урушаётган томонлар бир зум бўлсин ўт очишни тўхтатганлари йўқ. АҚШ мудофаа вазири Ричард Чейнининг айтишича яқин кунларда кўпмиллатли қўшинлардаги аскарлар сони 500 мингга етади ва қуруқликда ҳам ҳужум бошлаш мумкин. «Саҳродаги бўрон» бу йил иттифоқчиларга 40-50 миллиард долларга тушади. «Вашингтон пост»нинг хабарига кўра икки ҳафталик бомбардимон ҳам Ироқнинг ҳарбий машинасига у қадар катта зарар келтирмаган. Гарчи Пентагон Ироқ тайёрагоҳларининг ҳаммаси вайрон қилинди деб ишонтирган бўлсада уларнинг 65 фоизи яна ишга тушиши мумкин. Дастлабки кунларда ҳаво ҳужумига қарши мудофаа системаларининг деярли ҳаммаси сафдан чиқарилганди. Бироқ шу кунларда уларнинг 20 фоизи яна ишламоқда. «Скад» ракеталарини учирувчи 30 қурилма борлиги аниқланганди. Шулардан бор-йўғи 8 таси бутунлай яксон қилинган холос. Исроил мудофаа вазири Аренс якшанба куни вазирлар кабинети мажлисида Ироқ қизил чизиқдан ўтди ва энди Исроил ўзи танлаган вақтда қарши зарба беради, деб айтган.

АҚШ мудофаа вазири Р. Чейни СССР Ироққа ҳарбий ёрдам беришни давом эттирмоқда деган гапларни рад этди. Ироқ эса ўз тайёраларини Эронга ўтказишни давом эттирмоқда. Шу кунгача бу томонга 50 га яқин ҳарбий тайёра ўтган. Ироқ иттифоқчиларнинг ердаги ҳужумини қайтариш мақсадида Қувайт ҳудудига 500 минг мина «экқан». Бу ажал уруғлари яна қанча одамнинг ёстиғини қуритаркин?

ХАБАРЛАРДА ОЛАМ НАФАСИ

● ВАШИНГТОН. СССР ташқи ишлар вазири А. А. Бессмертнихнинг АҚШга визити давом этмоқда. Унинг АҚШ давлат котиби Ж. Бейкер билан олиб бораётган музокараларини шарҳловчилар «таъмир ишлари» деб аташмоқда. Сабаби кейинги пайтда Шўро — Амриқо муносабатларида пайдо бўлган айрим тушунмовчиликлар, воқеа ва ҳодисаларга турлича баҳо беришдир.

● ПЕКИН. Хитой Компартияси Марказий Қўмитасининг таклифига биноан бу ерга Мўғулистон Халқ Инқилобий Фирқаси Марказий Қўмитасининг Раиси Гомбожавин Очирбат келди. Бу МҲИФ раҳбарининг кейинги 30 йилда Хитойга биринчи ташрифидир.

● МАГОДИШО. Сомалидан Кенияга кўчиб ўтганлар сони Гарриса ноҳиясининг ўзидагина икки мингга етди.

● АФИНА. Греция пойтахтида «Интерамериэн» суғурта компанияси ва «Америэн экспресс» банки биноларида икки кучли портлаш бўлган. Бу Афина пойтахтидаги ғарб мамлакатлари муассасаларига қарши қилинган иккинчи террорчилик хуружидир.

● ПРЕТОРИЯ. Мотам маросимида қатнашаётганларни номаълум кимса ўққа тутиши натижасида 36 киши ўлганди. Уларни дафн этишга 15 минг киши тўпланди.

● ПРАГА. Словакия коммунистлари фирқаси Марказий Қўмитасининг кенгайтирилган пленуми ўз сиёсий ташкилотлари номини ўзгартиришга қарор қилишди. Энди у Сўл Демократлар Фирқаси (СДФ) деб аталади.

● БРАЗИЛИА. Венесуэла пойтахти Каракасда Рио-до-Жанейро гуруҳи ташқи ишлар вазирларининг кенгаши очилди. Ушбу гуруҳга Жанубий Амриқодаги йирик давлатлар ҳамда Мексика киради. Кенгашда шунингдек Боливия, Парагвай, Гватемала ва Ямайка вакиллари ҳам қатнашишмоқда.

Муносабат

Жаҳонгирнинг қабри қаерда?

Дунёга машҳур боболаримиз Амир Темур, Мирзо Улуғбекнинг киндик қони тўкилган ям-яшил шаҳар Шаҳрисабзнинг кўркига-кўрк қўшиб турган ёдгорликлар, кўҳна обидаларнинг салобати йилдан-йилга чўкиб бораётганини кўриб ким ҳам куюнмайди. Оқ сарой, Доруссаодат, Доруттиловат, Амир Темур даҳмаси, Жаҳонгир мақбараси... бепарволик, лоқайдлик «қурбони» бўлишяпти.

Доруссаодат ансамбли Мирзо Улуғбек оталари Шоҳруҳ Мирзога атаб қурдирган «Гумбази Сайидон» ва бошқа бир қанча мақбарадан иборат. «Гумбази Сайидон» мақбарасида иккита ҳужра мавжуд бўлиб, гумбази қулаб тушган биринчи ҳужрада Темурнинг отаси пирларига қўйилган қабртош, иккинчи ҳужрада тўртта узун тўрт бурчакли мармар тошлар бор. Айтишларича, биринчи мармар тошга Қуръондан оят ёзилган. Иккинчи ва учинчи тошлар Сурхондарёдан келтирилган Саидларнинг қабртоши экан. Яна бир тошнинг шундай хусусияти бор эканки, ясси чуқурчасига сув қуйилиб, тош чайиб ичилса, кўк йўтални кесаркан.

Ниятимиз, Жаҳонгирнинг қабрини зиёрат қилиш эди. Унинг қабри Доруттиловат ансамблининг орқасида дейишди. Ҳар жума куни намоз ўқиб юрган чолларнинг қадамлари узилмаганлигиданми ҳовлилари озода. Ҳовлини супуриб юрган қоровул чолга ниятимизни айтдик.

— Жаҳонгирнинг қабри ҳовлининг орқа томонида. Сув босиб кетган. Эшиги қулф, калит «катта»ларда. Чет эллик меҳмонлар келса, ўзлари очиб кўрсатишади, — деди.

Чол айтган томонда ҳеч қандай қабрни учратмадик. Шу ерда бола кўтариб юрган аёлдан сўрагандим.

— Ўша турган жойингизда, — деб жавоб берди. Биз турган ерда чуқурлиги ярим метр, эни икки газ, узунлиги тўрт газча келадиган ҳовузча ва деворларига кўмир билан ҳар хил суратлар чизиб ташланган кичкина оқ уйчадан бошқа ҳеч нарса йўқ эди. Уйчанинг занглаган темир эшигига қулф солинган.

Дунёни титратган Амир Темур бобомиз бевақт вафот этган ўғиллари Жаҳонгирга атаб тиклатган мақбараси, «Ўлсам шу ерга қўясизлар», деб қурдирган даҳмаси аждодларим оёғи остида хор бўлиб ётади деб ўйламаган бўлсалар керак.

Дарҳақиқат ЮНЕСКО ҳисобидаги Оқ сарой, Доруссаодат, Доруттиловат, Амир Темур даҳмаси, Жаҳонгир мақбараси, архитектура санъатининг ноёб дурдоналари йил сайин емирилиб бормоқда. Таъмирлаш учун қурилган темир мосламалар занглаб яроқсиз ҳолга келмоқда. Бобур Мирзонинг «Бобурнома»сида, Навоийнинг «Сабъаи Сайёр» достонида мадҳ этилган кўҳна яшил Кешнинг аҳволи ана шундай. А. Аҳмедовнинг «Амир Темур» ҳақида ҳақиқат» [«Фан ва турмуш» № 10] мақоласида «Амир Темур ўз ватани ҳудудида қаср ва қўрғонлар, касаба ва рустақлар, работ ва иморатлар қурдирди, кўплаб боғлар барпо эттирди, ариқ ва анҳорлар қаздириб сув келтирди, хуллас, мамлакатни ободонлаштиришга катта эътибор берди», — деб таърифлаганлар.

Шаҳрисабзнинг нон-тузини еб, Темур, Улуғбек авлодларимиз деб кўкрак кериб юрган раҳбарларимиз боболаридан ибрат олсалар бўларди. Буюк аждодларимизнинг муборак қўллари билан бунёд этилган афсонавий қасрларни, кўҳна обидаларни оёқости қилсак, уларнинг руҳлари олдида гуноҳкор бўлиб қолмаймизми!

Эркин ХУШВАҚТОВ.

Одина Маннёзова ўқувчи. Балиқчи ноҳиясидаги 50-мактабнинг 8-синфида таҳсил олади. «Ўқувчи ўқиши керак!» Бу талаб аллақачон давр талабига айланган. Яхшиямки, у замонлар ўқувчининг «кўмакчи»га айланган даврлари ўтиб кетди. Энди эса у фақат билим олиши керак.

Одинанинг бу томондан кўнгли тўқ. Аъло ўқияпти. Адабиёт, математика, жуғрофия, кимё фанларини севади. Шу билан бирга у мактабда отряд уюшмаси раисаси ҳамдир.

Биринчи галдаги вазифа, яхши ўқиш уддаланяпти. Кейинги вазифалар билим чўққиларини эгаллаб, бирон мутахассис бўлишга ҳам иштиёқи баланд. Галдаги тадбирларнинг қандай амалга ошиши эса унинг тиришқоқлигига, қолаверса изланувчанлигига боғлиқ. Биз эса унга фақат омад тилаймиз.

Сураткаш Жўра БОБОРАҲМАТ.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

УМРИМ УЗАЙСИН ДЕСАНГИЗ...

● МУТАХАССИСЛАРНИНГ тасдиқлашича, мунтазам жисмоний машқлар билан шуғулланган киши ҳафтасига 2000 калория йўқотиб, ўз умрини бир мунча узайтириши мумкин экан. Бу АҚШдаги Гарвард шаҳрининг 17 минг битирувчи мактаб ўқувчилари билан 16 йил давомида ўтказилган тажрибада исботланди. 36 ёшдан 74 ёшгача бўлган кишиларда ўтказилган бу ғаройиб «тажриба»дан маълум бўлдики, жисмоний машқлар билан шуғулланган кишиларда ўлим 28 фоиз кам бўлган. Асосийси, одамлар жисмоний машқлар фақатгина уларнинг умрларини узайтирибгина қолмай, балки кексайган чоғларида ҳам бардам ва бақувват бўлишларига ишондилар.

Тажриба жараёнида олимлар шаҳардаги етти мавзени сайр этиш минутига 56 калория йўқотишини, 70 та зина бўйлаб пиёда кўтарилиш — 28 калорияни, енгил жисмоний машқлар — 5 калорияни, оғирроқ машқлар билан шуғулланганда эса минутига 10 калория йўқотилишини ҳисоблаб чиқдилар.

СЕВГИ ЁШ ТАНЛАМАЙДИ

● Ҳа, шундай экан. Қуйидаги воқеани ўқиб, бу нақлга яна бир марта ишониш мумкин. Нигериянинг Ойо штатидаги Апому қишлоғида яшовчи 107 ёшли Па Жеймс Одетунде ўн биринчи марта уйланди. Ганада чоп этиладиган «Уик-энд» ҳафтаномасининг ёзишича, келин-куёвларнинг кайфияти жуда яхши. «Куёв бола» журналистларга уялганча шундай дебди: «38 ёшли келишган Биликису Айокани бир кўришдаёқ севиб қолдим, унинг қўлини сўрадим. Ахир, юздан ошган бўлишимга қарамай, ҳали ўзимни жуда бардам ҳис этаман».

ҒИЛДИРАКНИ КИМ ИХТИРО ЭТГАН

● БУГУНГИ КУНДА сайёрамизда 800 миллион велосипедчи бор экан. Ўтган йилнинг охирида бу икки ғилдиракли транспорт ўзининг 150 ёшини «нишонлади». 1840 йили Шотландия фуқароси Кирпатрик Мак Миллан биринчи педалли ғилдиракни ихтиро этганди. Велосипед яратилишининг бир ярим асрлик тўйи чинакам байрамга айланиб кетди. Олмония, Голландия, Франция, АҚШ ҳамда Англиядан келган 500 дан ортиқ велосипедчилар ўзига хос мусобақа ўтказдилар.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

«ҚАЛДИРҒОЧ»ГА ПАРВОЗ ТИЛАЙМАН

Ҳар бир қалбнинг ўзи тушунадиган, англайдиган сози ва навоси бўлади. Ҳар бир инсоннинг ўзи ёқтирадиган санъаткори бор.

Менинг кўнглимга ана шундай сеҳр ва қудрат берган хонанда—санъаткорлар Ватани, узоқ Хоразм диёрида ижод қилаётган Шермат ака Файзуллаевдир. Мен у санъаткор билан на мулоқотда бўлганман, на юзма-юз залда концертини томоша қилганман. Фақат, ғойибона — грампластинкалар, ҳаво мавжлари, «зангори экран»лар орқали танишман. Талабалик йилларимда радиодан ўн бир бор талаб қилиб қўшиғини эшитганман. Бу учун радиодагиларга ҳам раҳмат!

Рости, у кишининг ашулалари мени ҳамиша хайрли иш қилишга йўллаган, ойдин йўлдан юришга ундаган, асосийси, хонанданинг қўшиқларини эшитиб — ниятларим амалга ошган. Шунча истеъдод билан Марказга интилмасдан — она қишлоғида қолган шу қишлоқ ва жамоани — ўз «Қалдирғоч»и билан бутун оламга танитганлиги мени асир этгани йўқ. Қолаверса, катта-катта ноҳияларда ҳам «Қалдирғоч»дек даста йўқ. Булар майли.

Асосийси, Шермат Файзуллаевнинг қўшиқларини ҳар доим эшитсам умидларим рўёбга чиқади. Балки тасодифдир, балки... ҳақиқат!

Шермат аканинг қўшиқлари... ҳар ҳолда, менинг тасаввуримда — уларда илоҳий қудрат бордек!

Аммо, Сиз рўзнома муҳарририятидан илтимосим, менинг ушбу номамни Жайҳун ортида баракали ижод қилаётган Рўзимбой Ҳасанга етказсангизлар, у киши халқ суйган хонанда Шермат Файзуллаев ва «Қалдирғоч» ансамбли [суратли лавҳалари билан] ҳаёти ва ижодидан қизиқарли мақола уюштирса.

Шермат ака ва у кишининг «Қалдирғоч»ига ижодий парвозлар тилайман.

Жалол ЯХШИБОЕВ,
Иттифоқ журналистлар уюшмаси аъзоси.

Яқинда матбуотда СССР Давлат Хавфсизлиги Қўмитаси органлари Америка разведкасининг ниҳоятда эҳтиёткорлик билан яширилган жосусларидан бири фош этилганлиги ҳақидаги хабар эълон қилинди. У мамлакатимиз Қуролли Кучлари Бош штаби Бош разведка бошқармасининг собиқ раҳбарларидан бири генерал-майор Д. Поляков эди. Юқори ҳарбий лавозимда ишлайдиган бу кимса сотқинлик қилиб, мамлакатимиз мудофаа қобилиятига катта зарар етказди. Хўш, Поляковнинг ўзи ким ва у қандай жиноят қилди? Афсуски, бу саволга аниқ жавоб топиш жуда қийин бўлди.

«Известия» рўзномасининг мухбири саволларига жавоб беришга фақат Бош ҳарбий прокурор — СССР Бош прокурорининг ўринбосари, юстиция генерал-лейтенанти А. Катусев рози бўлди. Бугун биз генерал Поляковнинг иши тўғрисида сизга ҳикоя қиламиз.

Хиёнат

ёки Шўро генерали ПОЛЯКОВнинг сотқинлиги ҳақида

— Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, Поляковнинг таржимаи ҳоли ўзига тенгдош бўлган авлод одамларидан сира фарқ қилмайди, — деб сўз бошлади Александр Филиппович. — У 1921 йилда туғилган бўлиб, ўттиз тўққизинчи йилнинг сентябридан армия сафида хизматда эди. Даставвал Киевдаги артиллерия билим юртида курсант, уруш йилларида эса Ғарбий ва Карелия фронтларида взвод, батарея командири бўлиб хизмат қилган. Қирқ учинчи йилдан артиллерия разведкасида зобит. Улуғ Ватан уруши, Қизил Юлдуз орденлари ҳамда медаллар билан тақдирланган.

Урушдан сўнг Фрунзе номидаги Академиянинг разведка куллиётини тамомлаган. Бош штаб курсларида таълим олган. Маҳоратли разведкачи даражасига етган, хизмат юзасидан хорижда, хусусан АҚШда бўлган, бир вақтлар БМТнинг ҳарбий штаб қўмитасида ишлаган. Ватанни ҳимоя қилиб, фронт кечиб, қон тўккан тенгдошлари таржимаи ҳолидан фарқли томони шунда эдики, Поляков Америкада бўлган чоғида, ўз ташаббуси билан Ватанга хиёнат қилди, АҚШ махсус маҳкамалари билан жинояткорона алоқалар ўрнатди. Кўп йиллар СССРнинг Мудофаа қобилияти ва давлат хавфсизлигига кўра-била туриб зиён етказди, МРБ топшириқларини бажариш бўйича жосуслик билан шуғулланди.

Унинг жинояткорона фаолияти СССР Олий Суди Ҳарбий коллегиясининг мажлисларида тўла исботлаб берилди, 1987 йилнинг ноябрида Поляков энг олий жазо — ўлимга ҳукм қилинди ва 1988 йилнинг мартида бу ҳукм ижро этилди.

— Хўш, собиқ генерал қандай жиноятлар қилди?

— Кўриб турибсизки, у энг нозик соҳада, яъни, ҳарбий разведкада ишлаган. Қилган жиноятлари ҳақидаги иш ҳали ҳам махфийлик тамғаси остида, шунинг учун Сизга имкони бўлган даражада сўзлаб бераман.

У хизмат сафари билан хорижда бўлганида ва Москвада АҚШ махсус хизмат вакиллари билан кўплаб яширин учрашувлар чоғида, шунингдек махфий учрашув жойларда, ҳозиржавоб радио алоқалари орқали Поляков чет эл разведкасига давлат сирини ошкор қилувчи махфий маълумотларни, ҳужжатларнинг фото нусхаларини берган ҳамда хизмат юзасидан лозим бўлган бошқа махфий хабарларни оғзаки хабар қилган.

Хусусан, у Мудофаа Вазирлигининг бир қатор муассасалари ҳамда унинг Бош штабининг ташкилий тузилишини, қанча одам ишлашини, техник таъминотини, иш юритиш форма ва методларини ошкор этган. Шифр, кодлар ва бошқа жуда махфий хабарларни сотган. Шу билан жуда кўп Шўро яширин разведкачиларининг ҳаётини хавф остида қолдирган, уларнинг хабарларни етказиб турувчи воситаларини ошкор қилган.

Поляков мамлакатимизнинг тараққиётини қизиқтираётган масалаларни фан ва техниканинг баъзи соҳаларини такомиллаштириш борасидаги ишларни очиб берган. Шу билан у Ғарб махсус маҳкамалари учун бизга ёлғон-яшиқ ахборотлар беришлари ҳамда НАТОга аъзо бўлган мамлакатлар ҳукуматларининг СССР билан савдо-сотиқ қилишни назорат этиш ҳақидаги Қонун қабул қилинишига йўл очиб берган. Яна у халқаро вазиятни барқарорлаштиришга қаратилган Совет Иттифоқининг жуда муҳим ташқи сиёсий ташаббусларини йўққа чиқарган. У қилган хиёнат мамлакатимиз учун оғир жароҳат бўлди.

Бу ҳақда анча гапириш мумкин. Айблов ҳукмининг ўзи бир неча варақни ташкил қилади. Поляков ўз фаолиятига кўра хорижий мамлакатлар стратегик сирлари тўғрисидаги маълумотларни қабул қилиб олган ва уларни ҳам сотган. Ҳатто ундан майда-чуйда деб ҳисобланмиш нарсалар ҳам четда қолмаган. Мудофаа вазирлигининг телефон китобчалари, ўша пайтда махфий ҳисобланмиш ва махсус конвертда «генераллар учун», «адмирал ва зобитлар учун» деган махфийлик тамғаси остида тарқатилган мудофаа вазирлигининг «Военная мисль» ойномасининг бир неча йиллигини ҳам жўнатиб юборган. Ҳатто у хизмат юзасидан берилган ваколат — божхона текширувидан озод қилинганидан фойдаланиб, мамлакатга қурол-яроғ ва унга ўқ-дориларни ҳам олиб ўтган.

АҚШ махсус хизмат маҳкамалари фойдаси учун мамлакатимиз мудофаа қобилияти ва хавфсизлигига катта зиён етказувчи жосуслик қилганлиги ҳақида ўз уйидан, боғ ҳовлисидан ва акасининг уйидан яшириб қўйилган жосуслик анжомлари топилган. Бу рад этиб бўлмас ашёвий далилларни у йўқ қилишга улгура олмаганди.

Ашёвий далиллар орасида босмахонада тайёрланган махфий нусха кўчириш варақалари, граммпластинкага мўлжалланган конвертлар, йўл сумкачасининг орасига яшириб қўйилган шифр блокнотлари, ҳам энига, ҳам бўйига суратга олишга мўлжалланган «Тессин» фотоаппаратига ўрнатиш учун тайёрланган махсус ускуна, бир нечта «Кодак» фотоплёнкаси, махсус ўқишга мўлжалланган сўзларни ёзишга мўлжалланган шарикли авторучка, Москвадаги Америка разведкаси билан алоқа қилишнинг қоидалари, хорижга чиққандаги алоқа қилиш йўл-йўриқлари ва бошқа нарсалар бор эди.

— Генерал Поляковнинг фаолияти қандай фош этилди?

— Унинг қўлга олинишида Давлат Хавфсизлик Қўмитаси контрразведкасининг хизматлари катта. Бу саволга жавобни фақат уларнинг ўзларигина беришлари мумкин.

— Поляковнинг Ватанни сотиб, хоинлик қилишига нима сабаб бўлган? Ахир унинг мукофотланган орденларига қараганда уруш пайтида Ватанни шижоат билан ҳимоя қилган.

— Бу ўринда бир нима дейиш қийин... Инсоннинг ички дунёсини бекаму-кўст билиб бўлмайди. Судда ва тергов пайтида Поляков ўзининг сиёсий жиҳатдан қайта туғилганлигини, мамлакатимизга душманларча муносабатини, шахсий ўч олишга қатъий қарор қилганлигини тан олган. Тергов давомида бу фикрлар далиллар билан тасдиқланган. Поляков қилган хиёнатни, сотқинликни фақат пухта ўйланган, махфий ҳамда жуда мукаммал маҳорат эгаси бўлган разведкачи, ошкора душмангина қилиши мумкин. У Пеньковский сингари ресторанларда кайф-сафо қилмаган, аёллар билан юрмаган, чет эл банкларида валюта ҳисоб варақалари бўлмаган. Ҳатто ўзи эгаллаб турган мавқеига нисбатан ҳам камтарин яшаган, лекин ўзининг ёвуз ниятидан қайтмаган.

Қўлга тушмаслигига тўла ишонгани учунми, ўзида юзлаб имконият бўлса ҳам хорижда қолмаган. Унга берган махфий ахборотлари учун яхшигина пул тўлашган. Заргарлик буюмлари, безаклар, қимматбаҳо тошлар ва аппаратуралар, қурол-яроғларни йиғиш унинг бирдан-бир нияти бўлган. Хоинлик юзасидан тўпланган маблағи мутахассисларнинг фикрича 94 минг сўмга яқин бўлган.

— Поляковнинг жинояти, суд қилинганлиги у билан ишлаётган сафдошлари, дўстлари, қариндошлари ва яқинлари тақдирига қандай таъсир қилди?

— Менга маълум бўлишича оғзи бўшлик қилиб кўп нарсаларни айтиб қўйган ва улардан Поляков усталик билан фойдаланган. Бир қанча зобит ва генераллар қўмондонликнинг буйруғи билан маъмурий жавобгарликка тортилган, истеъфога чиқарилган ёки запасга бўшатилган. Сотқинлик эвазига тўпланган бойлик ва мулк суд қарорига биноан тортиб олинган ҳамда давлат даромадига қўшилган.

Турмуш ўртоғи ва унинг катта ўғиллари гувоҳ сифатида терговда қатнашганлар. Улар Поляковнинг жосуслиги тўғрисида ҳеч нима билмаганлар. Лекин шу ерда бир савол туғилади. Хорижга борган оддий генералда шунча қимматбаҳо бойлик қаердан ҳам бўлиши мумкин? Бу уларнинг виждонига ҳавола.

Мен сизларга шуни аниқ айтишим мумкинки, уларнинг бирортасига ҳам суд ҳукми билан маъмурий чора кўрилмади, текшириб юрилмади ва тазйиқ ўтказилмади. Уларга фақат ҳамдардлик билдираман. Чунки сенинг турмуш ўртоғинг ёки отанг сотқин бўлиб чиқса. Айтадилар-ку бундай ёмонликни ҳатто душманга ҳам раво кўрмайсан, деб

В. ЛИТОВКИН суҳбатлашди.

ТАҲРИРИЯТДАН: Поляковнинг қилган жинояти хориждаги ўқувчига янгилик эмас. Бу ҳақда кўплаб рўзномалар ёзди, китобларнинг айрим боблари бағишланди. Ачинарли томони шундаки, ошкоралик бизга ҳамон четдан келмоқда. Ишонамизки бу жиноий иш ҳақида тегишли органлар тўла маълумот беришади. Ана шундагина биз генерал погони остида жосуслик қилган сотқинни қўлга туширишга муваффақ бўлган чекистларнинг фаолияти билан тўла танишган бўлардик.

СОВРИНЛАР МУБОРАК БЎЛСИН!

Уларга ишонгандик. Ҳатто Тошкентдан Минскка жўнаш арафасида рўзномамиз орқали берган хабаримизда ҳам бунга «ишора» бор эди...

СССР халқлари X ёзги спартакиадаси доирасида ўтказилган дзюдо бўйича айниқса ўзбекистонликларнинг омади келди. Учинчи кун. Шу куни бир йўла тўрт нафар спортчимиз ғолиблар сафидан ўрин олдилар. Тошкентлик Шуҳрат Ғофуров 65 килограммгача бўлган вазн бўйича беллашиб, спартакиаданинг бронза медалини қўлга киритди. Шуҳрат аввалига тенг курашда русиялик С. Космининдан енгилди. Лекин мамлакат шахсий чемпионатида ўша рақибидан сўнгра ўз навбатида мағлубият аламини олди ҳам. Бир неча рақибларни енгиб, илк бор «СССР чемпиони» деган номга сазовор бўлди. Шунингдек, Фарҳод Агеев (60 килограммгача) ва Андрей Герасимов (мутлоқ вазн тоифасида)лар спартакиаданинг бронза совриндорлари бўлишди.

Хотин-қизлар ўртасида эса 61 килограмм вазнгача бўлган тоифада наманганлик Нелла Қиёмованинг қўли баланд келди. У бир йўла уч нафар рақибини енгиб, ҳал қилувчи босқичда мағлубиятга учради ва кумуш соврин соҳибаси бўлди.

БРЕМЕНДАМИ Ё МОСКВАДА?

Оврупо чемпионлари кубогининг биринчи чорак финал ўйинида қатнашаётган Москванинг «Спартак» ва Мадриднинг «Реал» командалари ўртасидаги ўйинни қаерда ўтказиш масаласи анча тортишувлардан сўнг ниҳоят ҳал бўлди. Аввал спартакчилар пойтахтдаги об-ҳавонинг ноқулайлигини ҳисобга олиб биринчи ўйинни Бременда ўтказишга келишишган эдилар. Лекин бунга қарши тарафлар кўп бўлгач, охири шу йилнинг март ойида бу матчни Москвада ўтказишга қарор қилинди.

Ёшлар ижоди

Туркистондан эсган шаббода

Бир ойча муқаддам зангори экранда ёш ижрочилар концертини томоша қилдим. Улар орасида Аҳмад Яссавий диёри — Туркистон шаҳридан «Гулшан» халқ гулдастаси хонандаси Фурқат Алихонов ҳам бор эди. У муҳаббат ҳақида бир қўшиқ айтди.

Йўлим бошлар, кетарман бир кун,
Сендан йироқ, ўзга томонга.
Уй ёнидан ўтарсан секин
Кўз ташларсан бўм-бўш маконга...

Таниган бўлсангиз керак, шеър Абдулла Ориповники. Шоир уни қандай дард билан ёзган бўлса, назаримда хонанда уни шундай дард билан куйлади. Дардли қўшиқ — кўнгил малҳами. У юрак қатига муҳрланиб қолади. Кейин ҳар ким уни ўзича хиргойи қилиб юрадиган бўлади. Қўшиқнинг таъсирчанлиги, умрбоқийлиги шунда эмасмикан?

Йўқ, куй-қўшиқни таҳлил қилмоқчи эмасман. Мени ушбу мақолани ёзишга ундаган нарса бошқа. Яқинда Фурқат билан учрашиб қолдик. Гапдан гап чиқиб ундан Туркистондаги қавмдошларимиз, ёш истеъдодлар ҳақида сўрадим.

— Бизда яхши ҳофизлар, ёш, иқтидорли санъатсеварлар кўп. Очиғи, шу пайтгача улар иштирокида катта тадбирлар ўтказиш қийин эди. Сабаби, санъаткорлар, ижодий жамоаларга етарли эътибор берилмасди. Шу боис ҳар ким ўзи билан ўзи яъни тарқоқ ҳолда эди.

— Ҳозир-чи?

— Шуниси қувончлики, яқинда шаҳримизда «Ўзбек маданият маркази» очилди. Марказнинг очилиш маросимига Тошкентдан бир гуруҳ таниқли шоир ва ёзувчилар, санъаткорлар келишди. Қисқаси, ажойиб тантана бўлди. Бу эзгу ишнинг ташаббускори — Туркистон халқининг севимли шоири, СССР Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси Эрназар Рўзметов бўлди. Марказга Эрназар аканинг ўзи раҳбарлик қилмоқда. Марказ Туркистондаги кўплаб ижодий жамоалар, ёш иқтидорлар фаолиятига кенг йўл очиб бермоқда.

— Фурқатжон, «ойнаи жаҳон»да сизни ўрта мактаб ўқитувчиси деб таништиришганди...

— Ҳа, касбим ўқитувчи. Ўрта мактабда мусиқадан сабоқ бераман. Ҳамза номидаги Тошкент Давлат мусиқа билим юртида ўқиганман. 1985 йилдан бери Туркистон шаҳар темирйўлчилар маданият саройи қошида тузилган «Гулшан» халқ гулдастасида иштирок этиб келяпман. «Гулшан» 1980 йилда ташкил этилган. Дастани тузишда, уни оёққа турғазишда устозимиз, ажойиб санъаткор Султонбой Азизбековнинг ҳиссаси катта. Ҳозир дастамизга унинг яна бир ташкилотчиси — Рустам Турсунметов етакчилик қилмоқда. Ижодий жамоамиз асосан мусиқашунос муаллимлардан иборат. «Гулшан» куйчилари — Иззатулло ака Сержонов, Пўлат Қаюмов, Қудрат Қулметов ва Равшан Мутановлар билан биргаликда баҳоли қудрат шаҳримиз, ноҳиямиз меҳнаткашлари ҳузурида, маданият саройларида мунтазам концертлар намойиш қилиб келяпмиз.

— Ҳеч ким бирор касбнинг этагидан тутиб туғилмайди. Шу маънода санъатга қандай келдингиз, устозларингиз кимлар?

— Аввало мен ҳали ҳақиқиқий санъаткор бўлганимча йўқ. Бу менинг эзгу мақсадим. Менда санъатга ҳавас уйғотган, қўшиқчилик сирларини ўргатган марҳум устозим Ҳамидулло ака Мутанов номини доимо ҳурмат билан тилга олгим келади. У киши шаҳримизнинг севимли ҳофизларидан эди. Ҳамидулло ака фақат менга эмас, балки жуда кўплаб ёшларга ҳам устозлик қилган. Мусиқашунос Суннат ака Отаевдан куй сирларини ўргандим. Бу мактабда ўқувчиларга мусиқа сирларини ўргатишимда ҳам жуда қўл келади.

— Ҳар кимнинг ўз севган куйи, қўшиғи бўлади..

— Саволингизни тушундим. Куй-қўшиқнинг яхши-ёмони бўлмайди. Юракдан ҳис этиб, маҳорат билан ижро этилган ҳар қандай куй-қўшиқ тингловчи қалбидан ўрин олади, деб ўйлайман. Санъатнинг сеҳри ҳам, мафтункорлиги ҳам шунда. Мен кўпроқ мақом қўшиқларини куйлашни ёқтираман.

— Сўнгги савол: «Гулшан» ўн ёшга тўлибди. Гулдастанинг мусиқа раҳбари сифатида эндиги режалар ҳақида нима дейсиз?

— Хабаримиз бор: Тошкентда ҳар йили ёш ижрочиларнинг «Камолот» кўрик-конкурсларини ўтказиш анъанага айланди. Бу кўплаб ёш иқтидорлар учун катта санъат йўлидаги кўприкка ўхшайди. Биз ҳам ана шундай синовларда иштирок этиб, куй-қўшиқ мухлислари қалбига йўл топа олсак, асосий режаларимиздан бири амалга ошган бўлур эди.

Туркистон кўпмиллатли — байналмилал шаҳар. Бу қадимий — тарихий юртдан кўплаб атоқли ўзбек шоир-ёзувчилари, олимлар етишиб чиққан. Ҳозир ҳам уларнинг издошлари кўплаб топилади. Комсомол қўмиталари, маданият марказлари орқали «Гулшан» каби бошқа жумҳуриятлардаги ижодий жамоалар, ёшларимиз билан мустаҳкам алоқа боғлашимиз зарур, деб ўйлайман.

Фурқатжон билан суҳбатдан сўнг, фақат тарихимизгина эмас, шу билан санъатимизнинг, маданиятимизнинг бир қисми жумҳуриятимиз ҳудудидан ташқарида эканлигига яна бир бор иқрор бўлдим.

Ҳайдар АКБАР.

* * *

СУРАТДА: «Гулшан» дастаси қатнашчилари.

Тошкент хореография билим юрти талабалари яқинда Алишер Навоий номидаги опера ва балет Катта театрида томошабинларга «Копелия» спектаклини намойиш қилдилар. Талабаларнинг илк спектакли мухлислар томонидан юқори баҳоланди.

Юқоридаги суратда: спектаклдан бир кўриниш. Ўнгдаги суратда: хореография билим юрти биноси. Пастдаги суратда билим юрти толибаси Ирода Дўстмуҳамедова пардозхонада.

Суратлар муаллифи И. ШЕРБЕК.

Ойнаи жаҳонда

31 ЯНВАРЬ — ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 «Саховатли хоним», «Гўзал фаришта». Телефильмлар. 9.30 «Қиш қувончлари». Болалар учун адабий-мусиқий композиция. 9.55 «Ўғил бола гап». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия). 11.25 «Халқ куйи». Фильм-концерт.

* * *

18.00 Янгиликлар. 18.05 «Қуённикида ҳовли тўйи». Мультфильм. 18.25 «Қўғирчоқлар — менинг дўстларим». 18.55 «Алифбо сабоқлари». II босқич. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади. 19.55 «Мустақиллик ва бозор иқтисодиёти». 20.30 «Ахборот». 20.50 Ўзбек классик қўшиқлари. 21.30 Москва. «Вақт». 22.15 Ойнаи жаҳон хазинасидан. Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига. Ойбекнинг «Навоий» романи асосида кўп серияли телевизион видеофильм. 1-қисм. 23.50 Янгиликлар. 24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● МТ I

7.00 «Тонг» (120+30). 9.30 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра. 9.45 «Эртакдаги эртак». Мультфильм. 10.00 «Биз излаймиз». 10.30 Бутунроссия танлови совриндори С. Лукин чалади (домра). 10.45 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 11.45 «Марио Ланца билан Муслим Магамаев ҳузурида икки оқшом». 2-кўрсатув. 12.30 «ТСН». 12.45 «Болалигимиз булутлари». Телевизион ҳужжатли фильм.

* * *

15.45 «Шаҳар чеккасидаги шифохона». Йигирма серияли телевизион бадиий фильм. 13-серия — «Учрашув». 16.45 «Объектив». 17.30 Болалар учун фильм. «Қор маликасининг сири». 1-серия («Экран»). 18.40 «Шеърият лаҳзалари». 18.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 19.30 «ТСН». 19.45 Оила экрани. «Хавфли ёш». Телевизион бадиий фильм («Экран»). 21.30 «Вақт». 22.15 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра. 22.30 «Эфирда мусиқа». 1 ва 2-қисмлар.

Тунги телевидение

00.30 «Фермер-90». Кантри ва фольклор-мусиқа фестивали. 02.15 «Комик жазман ёки сэр Джон Фальстафнинг ишқий саргузаштлари». Телевизион бадиий фильм («Экран»).

Бош муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Зиёвиддин ОРТИҚХУЖАЕВ, Карим РАҲИМОВ, Фаррух РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Зайниддин РИХСИЕВ (масъул котиб), Қурбон ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси (УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК ЛКСМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-55-96; табиат ва экология — 32-57-52; иқтисодиёт ва тижорат — 32-58-47; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; халқ таълими — 32-58-48; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй. Индекс: 64607. 380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Яна рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси

Буюртма: 4732.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12